

***Muhabbetten Muhammed
oldu hâsıl,
Muhammed'siz muhabbetten
ne hâsıl?***

sabah ülkesi

üç aylık kültür ve sanat dergisi

SAYI 12
2007

içindekiler

- 4 **Kelimeleri Taçlandıran Şiir; Naat**
Zeynep Kaya
- 6 **Peygamber Efendimizin Eğitim Metodları**
Ömer Dikici
- 8 **Öyle Deme...**
İlhan Bilgü
- 11 **İhsan Süreyya Sırma Hoca ile Röportaj**
- 15 **Modernizmin Götürdükleri**
Burçin Esin
- 17 **Han(g)i Bağdat**
Yusuf Dursun
- 20 **Hümanizm**
Bülent Esin
- 22 **Çağın Eşsiz Güzeli: Bediüzzaman**
Sümeyye Kocamaz
- 25 **Mistik Ve Militan Şehir: Prag**
Enes Bayraklı
- 28 **Kitapların Yakıldığı Yerde: Heinrich Heine**
Yeter Demir
- 32 **Pan'ın Labirenti**
Yusuf Kocamaz
- 34 **Dünden Bugüne Müziğimiz**
Emre Karalı
- 36 **Yitik Cennet – Sezai Karakoç**
Hz. Muhammed'in Hayatı - Martin Lings
- 37 **Çöle İnen Nur - Necip Fazıl Kısakürek**
İslam Peygamberi - Muhammed Hamidullah
- 38 **Son Ülke - Şeyh Galibin Şiir Şerhi**
H. Yavuz AYTEKİN

Sahibi

Islamische Gemeinschaft Milli Görüş
IGMG e.V.
Amtsgericht Bonn, VR 6621

Vertreten durch den Vorstand:
Osman Döring, Vorsitzender
Oğuz Üçüncü, Generalsekretär
Ali Bozkurt, Stellv. Vorsitzender

Genel Yayın Yönetmeni

Yakup Geçgel

Yazı İşleri Müdürü

Yeter Demir

Yayın Kurulu

Abdülğani Karahan
Ali Aziz Doğu
Dr. Burçin Esin
Bülent Esin
Enes Bayraklı
Hüsnü Yavuz Aytekin
Ünal Koyuncu
Yeter Demir
Yusuf Dursun
Yusuf Kocamaz
Zeynep Kaya

Layout

musdi

Baskı

Yavuzsöhne-Duisburg

İrtibat

sabahülkesi@sabahülkesi.net
Boschstrasse 61-65
50171 Kerpen
Almanya

Yıllık Abone ücreti: 59,- EURO
Jahresabonnement: 59,- EURO
IGMG Genel Merkez üyeleri
ücretsizdir.
Für Vereinsmitglieder der IGMG
kostenlos.

Der Bezugspreis ist im
Mitgliedsbeitrag enthalten.

Sabah Ülkesi Dergisi 12.000 adet
basılıyor olup: Türkiye, Bosna-Hersek,
Lichtenstein, Mısır, Avusturya, İsviçre,
İsveç, Norveç, Danimarka, Kanada,
Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya,
Almanya, Belçika, Lüksemburg,
Hollanda, Fransa, İngiltere ve İtalya'ya
dağıtılmaktadır.

Beni bu güzel havalar mahvetti,
...

Eve ekmekle tuz götürmeyi
Böyle havalarda unuttum...

Şairin tasvir ettiği bir nisan havasından herkese yeniden Merhaba...

Ağaçların envai çeşit çiçek açmasıyla, parkların yeniden şenlenmesi ve çimen kokmasıyla, o doyumsuz toprak kokulu nisan yağmurlarıyla beraber bu sene de mevsimin nazlı kızı bahara adımımızı atabildik.

Bize eve ekmek tuz götürmeyi unutturan, böylesine baş döndüren, kainatta müşâhede ettiğimiz nâmütenahi güzellikleri yüce yaratıcının esmasıyla, şahsında en güzel bir biçimde tecelli ettiren "örnek insan"ın da dünyaya teşriflerinin kutlanıldığı Kutlu Doğum Haftası'na ulaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

"Muhabbetten Muhammed oldu hâsil,
Muhammed'siz muhabbetten ne hâsil ? "

diye ifâde edilen bu aşka, hurma kütüğünün bile firâkinden inlediği o Gül, "kişi sevdiği ile beraberdir" müjdesini vermiştir bizlere. Dileğimiz Peygamberimiz (a.s.v)'in sünnetinin yaşadığımızın her karesini doldurmasıdır. Tüm İslam âleminin Kutlu Doğum Haftası'nı tebrik ediyor, En Sevgili'nin muhabbetinde baki kalmayı diliyoruz.

Dergimizin bu sayısında Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma hocamız ile Peygamber Efendimiz üzerine bir röportajımızı sunuyoruz sizlere. İlhan Bilgü, "Öyle Deme" yazısıyla peygamberimizin "emrolunduğun gibi dosdoğru ol" ayet-i kerimesini nasıl yaşadığını anlatıyor. Dipl. Päd. Ömer Necati Dikici peygamberimizin eğitim metoduna dikkatimizi çekerken, Zeynep Kaya ise övülmeye lâyık olana yazılmış naatlar bahçesinden bir demet sunuyor bize. İtalo Calvino, 'Klasikleri Neden Okumalıyız?' yazısında şöyle diyor: "Klasikler, insanların, hiçbir zaman okuyorum demedikleri, genellikle yeniden okuyorum dedikleri kitaplardır." Ve "yeniden" vurgusunu da bir yalan olarak değerlendirir. Çünkü klasiklerimizi her yaşta, her çağda farklı bir pencereden ayrı bir tatla okuruz. Kitap tanıtlarımızda da bizim için hiç eskimeyen, klasik siyer kitaplarımız çıkıyor karşımıza.

"Her zerrede ölen benim
ölen bağdat benim"

diye söze başlayan Yusuf Dursun, Bağdat'ın karanlıkta kalan yüzünü göstererek, "Tarihi ve belleği yok olan Irak artık `özgürleştirilmeye' daha uygun" diyerek yorumu vurucu bir şekilde bize bırakıyor. Enes Bayraklı ise yedi tepe üstüne kurulmuş, altın şehir Prag'ı keşfetmemizi öneriyor. Bülent Esin, hümanizmin görüldüğü kadar masum olmadığını, getirdiği şeyin mutluluktan ziyade yıkım olduğunu; Burçin Esin ise ideolojik bir ikna gibi algıladığımız modernizmin "unutturma" olduğunu hatırlatıyor bizlere. Yusuf Kocamaz, "şöyle adam gibi bir film izlemeyeli de çok oldu" diyenimiz varsa Pan'in Labirenti'ni bir denesin" diyerek heyecanımızı cezbediyor sinema dünyasında. Emre Karalı ise toplumun kendisini ifade etmesi için kullandığı başka bir dile "müzik"e çekiyor dikkatlerimizi. Sümeyye Kocamaz, Risale-i Nur'ların müellifi, çağın eşsiz güzeli Bediüzzaman'ı tanıtırken, "Kitapların yakıldığı yerde insanlar da yakılacaklar" diyen alman şair Heinrich Heine'nin hayatını da paylaşıyoruz sizlerle. Son olarak da Son Ülke'mizden Yavuz Aytekin Şeyh Galib'in şiir şerhiyle uğurluyor bizi.

Bir sonraki sayımızda görüşmek üzere.

İyi okumalar diliyoruz.

O'na emanet olunuz..

En asil ve şumüllü anlatma şekli şiidir. Toplumların kültürünü ve niteliğini anlayabilmek için evvela şiiirini incelemek gereklidir. Bu bazen yeterlidir bile. Toplumun yapısından doğan ve toplumun yapısını etkileyen pek çok şiiir çeşidi ve bu türlerin birer varolma sebebi vardır.

Bazı şiiirler ise, övgüden daha üstün olana sunulabilmek için kelimelerin yüreklerdekilere ayna olma çırpınışıdır. Kelimeleri taçlandırmak böylece... Şiiirler içinden seçilen şiiirler vardır. Özel olarak kabul edilen, yazanına yazdığı sebebiyle değer katan türden olanlar...

“Senin aşkın kamu derde devâdır Yâ Resulallah
Yüzüm sürsem turabinde, revadır Yâ Resulallah
Ümidim kesmezem senden Yüzüm kare günahımdan
Bana bir merhamet senden atâdır Yâ Resulallah

Dilerim ki şehit olsam senin yolunda can koysam
Cemâlin nurini görsem sefâdır Yâ Resulallah
Seni âlemlere rahmet diye gönderdi ol Hazret
Seninçündür sekiz cennet bekâdır Yâ Resulallah” *

Peygambere olan muhabbeti, aşkı naatta kalıba sokmuş âşiklar. İslâm dünyasında yetişen şairler, dehâ ve sanatlarının en olgun ürünlerini de Efendimiz (s.a.v.) için yazmış oldukları naatlarda ortaya koymuşlardır. Muhabbete değen kalem ve kelâm sadece dokunduğu nokta itibariyle bile büyük bir değer bulur. Öyleyse naat

çok iyi bilinmesi gereken bir türdür. Divan edebiyatımızda en güzel eserlerin naat türünde verilmiş olması da bu nedenle kolayca anlaşılabilir.

Hatta kaside türünde öyle eserler verilmiştir ki sanatından ziyade bahsettiği peygamber sevgisi nedeniyle, bir araya toplanmalar sırasında en çok okunan şiiirler bunlar olmuştur.

Mısır’da yaşamış olan imam Bûsîrî’nin el-Kevâkibü’l-dürriyye fi medhi hayri’l-berriyye adını vermesine rağmen daha çok Kasîdetü’l-bürde diye bilinen naatı buna çok iyi bir örnek olarak verilebilir.

Rivayete göre imam Bûsîrî rüyasında efendimizi (s.a.v) görür. Peygamberimiz felçli olan Bûsîrî’den muhabbetini terennüm ettiği naatı okumasını ister. Şiiirin sonunda peygamberimiz (a.s) şairin felçli olan yanını sıvazlar. Sabah kalktığıında iyileştiğini gören şairin, bulduğu hürmet sebebiyle toplumdaki değeri yükselir ve şiiiriyle birlikte ün salar.

Yemen illerinden getirilen kahvenin bir bardak su ile beraber ikramında bile gizli bir hoşluk vardır hürmeten. Ağız, peygamber toprağını geçerek gelen kahveyi içmeden evvel su ile temizlenir. Böylece kahvenin tadına erebilsin içenler. Melekler çıkan rayiha sebebiyle hoşnut kılınsın.

Saygıdan yana bunca titiz olan gönül ehli insanının hürmetten, aşktan ve iştiyaktan yana sözü varsa onu dillendirecek bir tarzı da var demektir. Eğer şekil yoksa muhakkak eksik olan bir şeyler var demektir. Edebiyatımızda Türk yazı dilini hakkıyla kullanan, dilin

Kelimeleri Taçlandıran Şiiir;

Naat

Zeynep Kaya
zkaya@sabahulkesi.net

inceliklerine vâkıf temel iki şairden biri olan Yusuf Has Hâcib'in doğruluk bilgisi anlamına gelen Kutadgu Bilig eserine giriş yaparken ilk olarak tevhid ve ikinci olarak naat zikrini yapması inanışın yerini ve peygambere olan muhabbeti gösterir. İnanış ve şekil eser sahiplerinin verdikleri eserlerden ayrı tutulamaz.

Övgüyü, yapılabilecek her övgüden daha üstün olana sunabilmek için kullanılan naat türü şekilde başarıya, manada derinliğe ve bütünlüğe ulaşmış, kasidenin manzum bir bölümüdür.

Üç dilde divanı bulunan tek şair olan Fuzûlî'nin edebiyatımızdaki varlığı büyüktür.

Bir naat olan 'Su' kasidesi de türünün en başarılı örneklerindedir. Her beytin sonu 'su' ile bittiği için bu isimle anılır. Su kasidesinde peygamber bir sevgili gibi anlatılır ve gerçek aşk oldukça detaylı olarak işlenir. Sevgiliyi gül benzetmeleriyle okumaya alıştığımız. Bu kasidede ise peygamberi, suyun kendisine ulaşmaya çalıştığı sevgili şeklinde tasvir etmiştir Fuzûlî.

(Su Kasidesi)

Kaside Der Na't-ı Hazret-i Nebevî

1.Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlara su
Kim bu denli dutuşan odlara kılmaz çare su

2.Âb-gündür günbed-i devvâr rengi bilmezem
Ya muhîtt olmuş gözümden günbed-i devvâre su
3.Zevk-i tigından aceb yok olsa gönlüm çâk çâk

Kim mürûr ilen bırakır rahneler dîvâre su

4.Vehm ilen söyler dil-i mecrûh peykânın sözün
İhtiyât ilen içer her kimde olsa yâre su

5.Suya versin bağ-ban gülzar-ı zahmet çekmesin
Bir gül açılmaz yüzün tek verse bin-gülzâre su

Her şair kaleminin yettiğince yüceltmış kelimelerini ve peygambere naatlar yazmış.
Belki herkes bir şiiir sunmalı sevgililer sevgilisine. Muhabbetine dair bir sözü olduğunun delili olsun bu.

Tekbirin bestekâri İtrî'nin naatıyla içelim şerbetimizi;

sayesi düşmez yere bir böyle nahl-i tursûn
mihr-i âlemgîrsin baştan ayağa nûrsun
târik-i gülzâr-ı âlem, mâlik-i milk-i âdem
münkirine mahz-ı matem, mü'minine sûrsun
sensin ol şeh kim süleymanlar kapında mûrdur
on sekiz bin âleme hükmetmeğe me'mûrsun
el benim dâmen senin ey rahmeten lilâlemin
şöhretim isyan benim, sen afvile meşhursun
padisah-ı evvelin ü kiblegâh-ı âhirin
evvel ü âhır imam ül-enbiyâ mezkûrsun
ya resulallah umarım diyessin jîz-i ceza
gerçi cûrmüm çoktur amma itrîye mağfûrsun

Rasulullah'a hürmetlerini sunanlara hürmetle..
Salat ve selam Habibullah'ın üzerine olsun.. 🇹🇷

* Hâfız Edhem

„Ey inanalar! And olsun ki, sizin için, Allaha ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allahı çokca anan kimselar için Rasulullah en güzel örnektir“ (Ahzab:21)

Peygamber efendimizin öğretim metodları & Pedagog olarak Hz. Muhammed (as)

Dipl. Päd. Ömer Necati Dikici

1. Güzel yaşantısı ve büyük ahlakıyla öğretmesi

Hz. Peygamber a.s.'in öğretim metodlarının en mühim ve önde gelenlerinden birisi, yaşamı, iyi hali ve yüce ahlakıdır. Efendimiz ashabına birşeyler emrederken, birşeyleri yasaklarken önce kendisi o konuda örnek oluyordu

2. Dinin hükümlerini tedrici olarak öğretmesi

Peygamber efendimiz a.s dinin ahkâmını peyderpey öğretiyordu. Zihinlere daha iyi yerleşsin, günlük hayatta daha rahat uygulanabilsin diye efendimiz böyle bir metodu takib ediyordu.

Cundeb bin Abdullah r.a diyor ki: Peygamber a.s ile birlikte iken ergenlik çağında gençler idik. Kuran-ı öğrenmeden önce imanı öğrendik. Kuran-ı daha sonra öğrendik ve onun sayesinde imanımız arttı. (Ibn-i Mace)

3. Eğitimde itidalli oluşu ve usandırmaması

Efendimiz ashab usanmasın diye, nasihatte bulunmak ve öğretmek için uygun vakit ve durumları göz önünde bulundururdu. İtidal ve orta yol efendimizin prensilerindendi.

“Kolaylaştırın, güçleştirmeyin; Müjdeleyin, nefret ettirmeyin” (Buhari)

4. Öğrenenlerin ferdi farklılıklarını göz önünde bulundurması

Peygamber efendimiz a.s herkesin anlayışına ve seviyesine göre hitap ederdi. Dine yeni giren insanlarla, tec-

rübelerinin arasını ayırırdı. Herkesin sorusuna onu ilgilendiren kadarıyla ve durumuna uygun olarak cevap verirdi.

Abdullah bin Amr r.a: “Bir adam Peygamber efendimize as gelerek cihad için izin istedi. Peygamber as da ‘annen baban sağ mı diye’ diye sordu. Adam ‘evet’ deyince Peygamber efendimiz a.s ‘onlara iyilik etmek için çalış’ (cihada gitme, onlara hizmet et) buyurdu.” (Buhari)

5. Diyalogla ve soru sorarak öğretmesi

Peygamber efendimizin a.s eğitim metodlarından birisi de, dinleyenlerin dikkatlerini toplamak, vereceği cevaba teksif etmek ve cevabın ne olacağı hususunda fikir üretmeleri için karşılıklı konuşması ve soru sormasıydı.

Ebu Hureyra r.a: Rasulullah a.s “bana söyleyin, sizden birinin kapısında bir nehir aksa ve bundan günde beş kez yıkansa, vücudundaki kirinden bir şey kalır mı?” diye sordu. Ashab „hayır kirinden hiç birşey kalmaz“ dediler. Peygamber efendimiz de a.s “beş vakit namaz da işte böyledir. Allah onlarla günahları yok eder” buyurdular. (Müslim)

6. Sözlü ifade ve elle işareti birarada kullanması (Jest – Mimik)

Bazı zamanlar Peygamber efendimiz a.s meramını sözlü ifade etmenin yanında, mübarek elleriyle de işaret ederdi. Bunu anlatmak istediğini daha iyi açıklamak, zikrettiği veya öğrettiği şeyin önemine dikkat çekmek için yapardı.

Sehl bin Sad r.a: Rasulullah a.s; “Yetime bakan kimseyle ben cennette şu ikisi gibiyiz” bu-yurdu ve aralarını biraz açarak işaret ve orta parmağıyla işaret etti. (Buhari)

“Ben ancak bir muallim olarak gönderildim” (İbn-i Mace)

7. Bir şeyin haramlığını tekid etmek için onu eline alıp muhataplarına göstermesi

Haram edilen ve yasaklanan şeyi bazen efendimiz as eline alır ve muhataplarına gösterirdi.

Ali bin abi Talib r.a: Rasulullah a.s sol eline ipek, sağ eline de altın aldı. Sonra ikisini elle-riyle yukarı kaldırdı ve “bu ikisi ümmetimin erkeklerine haramdır, kadınlarına ise helaldir” buyurdu. (Ebu Davud)

8. Ashab sormadan anlatması

Zaman zaman peygamber efendimiz a.s ashabın soru sormalarını beklemeden, hiç kimsenin akledemediği hususları onlar sormadan ashabına anlatırdı.

Ebu Hureyreden (r.a) rivayetle Rasulullah a.s şöyle buyurdular: “şeytan sizden birine gelir ve ‘şunu kim yarattı’ diye sorar. (Sorularını devam ettirerek) sonunda ‘rabbini kim yarattı’ diye sorar. İş bu noktaya gelince, kişi hemen Allah’a sığınır ve bu tip düşüncelerden vaz-geçsin” (Buhari)

9. Sual soranın sorusuna cevap vermesi

Rasulullah a.s sual soranların sorularına cevap verirdi. Dinin pek çok kural, hüküm ve temel esaslarını ashabının sormuş olduğu sorulara cevap vermek suretiyle öğretmişlerdi. Ayrıca efendimiz as ashabının dinin hükümlerini sormaya teşvik ederdi.

Cabirden r.a, Rasulullah as: “Cehaletin ilacı sormaktır.”

10. Soru soranın sorusuna fazlasıyla cevap vermesi

Peygamber efendimiz bazen (suali yanında bunu da bil-

mesi gerekir diye düşündüğünde) soru soranın sualine sorduğu şeyden fazlasıyla cevap verirdi.

Ebu Hureyreden r.a: Benu Mudlic den bir adam rasulullah'a sordu: “Ya Rasulallah! Biz de-niz yolculuğuna çıkıyoruz. Yanımıza da biraz içecek su alıyoruz. Bu suyla abdest alacak olsak susarız. deniz suyuyla abdest alabilir miyiz?” Rasulullah şöyle buyurdular: “Denizin suyu temiz, ölüsü helaldir” (Muvatta)

11. Soru soranı sorusu dışında başka bir yöne çekmesi

Büyük bir hikmetten ötürü bazen peygamber efendimiz a.s soru soranı sorusundan başka yöne çevir-irdi.

Enes bin Malik r.a: Bir adam Rasulullah'a sordu: “Ya Rasulallah! Kıyamet ne zaman?” Pey-gamberimiz a.s de “ona ne hazırladın?” diye karşılık verdi. (Buhari)

12. Üç kez tekrar etmesi

Enes bin Malik ra den: “Peygamber a.s bir söz söylediğinde anlaşılması için üç kez tekrar ederdi.” (Buhari)

13. Kadınların eğitimine önem vermesi

Peygamber a.s hanımların ihtiyaç duydukları şeyleri onlara öğretmeye önemiyet verirdi. Bu maksatla bazı sohbet ve vaazlarını onlara tahsis etmişti. (Buhari) ■

Kaynak:

Bir Eğitimiçi olarak Hz. Muhammed ve öğretim metodları

Tercüme: Enbiya Yıldırım / Yazar: Abdulfettah Ebu Gudde / Yasin Yayınevi

İlhan Bilgü
ibilgu@sabahulkesi.net

İlk vahyin geldiği günler... İşte o anlar... O anlar ki, insanlık için "Rahmet olmaktan başka bir şey olmayacak olan" Allah'ın sevgili kulu ve elçisi Muhammed Mustafa'nın (s.a.v.) o yüce görevle görevlendirildiği anlar... O yüce insan, büyük bir sıkıntı içerisinde. Kendisine ağır bir yük yüklenmiştir: Oku! Kalk ve insanları uyar! İnsanlar, putlara ve nefislerine kul köle olmasınlar. Kullukları sadece "La ilahe illallâh"tan kaynaklansın ve bunu da hayatlarında isbat etsinler!

Peygamber efendimiz Hazreti Muhammed sallahu aleyhi vesellem, bu ilk emirleri aldığı anda vazifinin ağırlığından dolayı girdiği sıkıntı ile kendine gelme çabası içerisinde. Eve geldiğinde, en büyük yoldaşı, sırdaşı ve zevcesi Hz. Hatice'ye (r.a) seslenir: "Beni sarıp, örtün! Beni sarıp örtün!" Biraz kendine geldiğinde elçiliği yeni bildirilmiş olan Allah Resûlü (s.a.v.) "Ey Hatice! Uykuda rüyamda görüp de sana anlattığım şeyi Rabb'im bana Cebrail'i göndererek açıkladı: İnsanları La ilahe illallâh'a çağır," diye başından geçenleri anlatır.

Peygamberimiz hala öylesine heyecanlıdır ki, "Doğrusu kendimden korkmuştum. Aklım başından mı gidiyor diye" deyince Hz. Hatice (r.a) şirk ve cahiliyye dönemindeki Hanif'liğin, hakikatten sapmamanın verdiği sükunetle şunları söyler:

"Fe vallâhi! La yuhzinuke'llahu ebeden..." O Allah'a yemin olsun ki, O Allah, seni hiç bir zaman üzüntüye düşürmez, utandırmaz"

“Öyle deme! Vallâhi! Allâh, seni hiç bir zaman utandırmaz! Çünkü sen...”

Çocukluğundan ve gençliğinden beri tanıdığı, o devrin şartlarına göre büyük bir servete, mala ve mülke sahip olduğu halde, varlığının tamamını gözünü kırpmadan emanet ettiği bu insan, aynı zamanda 15 yıldır da zevcesi idi. O’nu (s.a.v.) herkesten daha iyi tanırdı... Hissiyatını, ruhiyatını, insanlara muamelesini... İşte bu yüzdendir ki, ağzından şu sözler dökülür Hazreti Hatice validemizin:

“Çünkü sen! Sıkıntıya düşmüş akrababanı görür gözetirsin! Çünkü sen! İşini görmekten aciz olanların yükünü taşırsın! Çünkü sen! Yoksula verir, onlara hiç kimsenin kazandıramayacaklarını kazandırırın!. Çünkü sen! Yetimi korur, hakkını iade edersin! Çünkü sen! Misafirleri konuk eder, onları en iyi bir şekilde ağırlarsın! Çünkü sen! Hak yolunda karşılaştıkları musibet ve felaket karşısında hal-ka yardım edersin! Çünkü sen! Bir söz söylediğinde doğru söylersin! Çünkü sen! Emaneti yerine verirsin! Çünkü sen! Güzel huylusun da!” (Taberî. Cami’u’l Beyan, C. 15, S. 318)

Bir Allah elçisini teselli eden bu sözler, o büyük insanı (s.a.v.) tanımlayabilecek en özlü sözlerdir. O dönemi şöyle bir göz önünde bulundurduğunuzda gördüğünüz şey, Allah’tan başka ilahlar edinip, ağaç, taş ve hamurdan yapılmış putlara tapınıp kulluk etmekten, zulümden, haksızlıktan, güçsüzleri ve savunmasızları horlamaktan, varlıklarına el koymaktan ve... Öldürmekten başka nedir ki?

Yüce kişiliği ile artık kıyamete kadar örnekliliği devam edecek ve bütün bir aleme rahmet dağıtacak olan O

insan (s.a.v.), ta gençlik dönemlerinde Hilfu’l Fudul’u (fazıllar, erdemliler sözleşmesi) imzalamamış mıydı?

Hatırlayınız ki, o dönem, Mekke’ye gelenler içerisinde korunmasız, savunmasız olanlar dövülüyor ve mallarına el konuluyordu. Yetim olmasına ve akrabalarının korumasına muhtaç olmasına rağmen, aralarında en yakın akrabalarının da bulunduğu Mekke’nin iktidar, mevki ve para sahiplerine karşı direnip, mazlumu, korunmasız ve muhtacı ölesiye korumaya and içen o genç Muhammed (s.a.v.) değil mi idi.

Yolda, sokakta ağlayan bir çocuk görse başını okşayıp, neye üzüldüğünü öğrenip teselli eden yine O değil mi idi? Hele bir yetimi görse, gözlerinden yaşlar dökülür, onları avuturdu. Ve elçi olduğunda, şöyle bir emir daha alacaktı: “Yetimi itip kakını görmedin mi?” (Maun Sûresi, 2) Yazıklar olsun onlara, ki onlar hem bu dünyada hem de öbür dünyada kahrolacaklardır. Ve kendileri de şöyle buyuracaklardı: “Her kim ki bir yetimin bakımını üstlenir ona iyi muamele ederse, şu parmaklarımın birbirine bağlandığı gibi, benimle birlikte cennette olacaktır.” (Buharî, C. 8, No. 34)

Yetimliğin, yoksulluğun mazlumluğun ne olduğunu O’ndan (s.a.v.) daha iyi kim bilebilirdi ki? O’nun dünyasını şekillendiren çocukluk dönemi, yetimlikten başka bir şey değildi ki. “Yetimi itip kakını görmedin mi?” emrini aldığı anda yaptığı davranış baştan başa Mekke’de yankılanmış, bir akis halinde, çevre ülkelere kadar da yayılmıştı.

Nasıl hatırlamazsınız o hadiseyi? Cahillerin, müşriklerin şefi, kendisini her şeyin sahibi zanneden büyük iktidar ve güç sahibi olan Ebu Cehil'i... Kendisine emanet edilen, bir yetimi hem kakmış, hem dövmüş hem de mallarına el koyarak, korumasız bırakmıştı.

O yetim, yetimliğinin verdiği çaresizlik içinde, kendilerini dışarıdan gelen heyetlere tanıtırken, adil ve kimsesizlerin koruyucusu olmakla övünen Mekke'nin diğer iktidar sahiplerine gidivermişti. Bu iktidar sahipleri hem alay etmek, hem de Ebu Cehil ile çatışmayı kızdırtmak için o yetimi "Git senin işini ancak, o Muhammed denilen meczup halleder," diye aşağılayıp Rahmeten li'l Alemîn olan O yüce insana göndermişlerdi.

Çocuk bunun üzerine hemen Allah'ın Elçisi'ne (s.a.v.) koşu vermişti. Ve o Allah elçisi, hemen yetimin başını okşayıp elinden tutarak, Mekke'nin tüm sokaklarında çınlayacak şekilde Ebu Cehil'in kapısını çalmıştı. "Bu yetimin malını ver! Hemen ver!" dediğinde ise Ebu Cehil, Peygamberimizin heybet ve kararlığı karşısında yıkılıp kalacak ve yetimin malını o anda iade edecekti. Yer gök bu sesi duymuş, Ebu Cehil de Mekkelî iktidar sahipleri de susmak zorunda kalmışlardı. Ebu Cehil'in karşısındaki insan, Muhammed (s.a.v.) idi. Çünkü o, "Yetimi korur, hakkını iade eder"di.

Bugünün Müslümanları olarak bizler, bu Allah Elçisi'ni (s.a.v.) sanki hâşâ bir masal kahramanı gibi anlamaya alışmışız. Getirdiği ilahî davetin mahiyetini anlama gayreti şöyle dursun, en sıradan insanî ilişkilerindeki örnekliğini bile göz ardı eder olmuşuz. Sanki O (s.a.v.) şu andaki zamane Müslümanları için, yani bizim için

bir tarihtir, geçmiştir, eskilerin anlattığı bir iyilikler kahramanıdır.

Hayır, O'nun (s.a.v.) getirdiklerine iman edip, O'nun (s.a.v.) getirdikleri ile amel etmediğimiz müddetçe öbür dünyamız tamamıyla harabdır. Bu dünyamızın harab olmayacağını söylemek değildir niyetimiz. O'nun (s.a.v.) saf hale getirdiği Tevhid'i biliyor ve hayatımızda izlerini görebiliyor muyuz? Aklımızı, O'nun (s.a.v.) ilkeler cetveline göre ayarlayıp düşünebiliyor muyuz?

"Haksızlık karşısında susan, dilsiz şeytandır." buyruğunu ne kadar bayraklaştırıp, kendimize sıfat edinebiliyoruz.

Daha görevine yeni başladığı anda, korkmaması gerektiği, zira Allah'ın kendisi gibi bir insanı mahcup etmeyeceği, üzmeyeceği söylenebilen bir insan (s.a.v.)... Yaşadığı o mübarek hayatı boyunca "örnek" olma özelliğini en ince noktalara kadar göstermiş değil midir? İmanda, inançta getirdiği saflığı, tazeliği ve zindeliği, bu imandan hareketle amellerdeki sahilliği nasıl göz ardı edebiliriz? Yoksa bizim göz ardı ettiğimiz şey, "Bu gün size dininizi, (gideceğiniz, tutacağınız yolu) tamamladım" (Mâide Sûresi, 3) buyruğunda ifadesini bulan doğru yol ve din olan İslam'ın hayatımızı kuşatmasından, hayatımızda söz sahibi olmasından korktuğumuz farkında olmayışımız mı? Dikkat! Korktuğumuz bu şey, kurtuluşumuz değil mi?

Resûller Resûlüne salat ve selam olsun! O'nun ümmetine de selam! ❖

ng is the one,
l to mankind.

Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma ile röportaj

röportaj

S.Ü:Hocam bu gün biz Müslümanların peygamber efendimizi algılayışında oldukça büyük hatalar olduğu aşikâr. Sizce sorun ilk ne zaman başladı?

Temel sorunumuz bir olan subjeyi bir kaç parçaya ayırmak. Ayrımcılık. Ama bu noktada ilk soru "Biz kimiz?" olmalı

Sufi mi?

Tarikat şeyhi mi?

Bir kaç kitap okumuş biri mi?

Biz kimiz?

Peygamberin hayatını yazan insanlar %90 doğru yazdılar çünkü kaynaklara dayanıyorlardı. Bazıları ise bu yazılı kaynaklara duygusal olarak yaklaştı. Sorun temelde onlardan başladı. Camilerde yapılan vaazlardan, yazılan makalelere kadar o kadar çok yanlış yapılıyor ki, hangisinden başlayacağımızı şaşırдық. Sorunun temelinde kitap okumamak vardır. En temel sorun bu. Hem yanlış öğreniliyor hem öğretiliyor. Özellikle ticari amaçla yapılan CD'ler, şiirler, ezgiler. Ticari amaçlarla girişilen bu işler ilmi derinlikten oldukça uzak. Peygamber' in hayatı ise ciddi bir olaydır. Eğer bir CD yapı-

lacaksa kaynaklara dayanılarak yapılmalı, gerçeklere dayanılarak hareket edilmelidir.

S.Ü:Hocam toplum içinde bir kesim insan da çok okumaktalar. Ancak kaynak eserleri okudukları halde peygamber algıları farklılık gösteriyor. Peygamber algısındaki bu farklılık nereden kaynaklanıyor?

Bir eksiklik var ama belki ifadesi tehlikeli olur. Siyasi yokluk!

Müslümanları bir araya getirecek bir siyasi bir mekânizma yok. Eskiden hilafet, şeyhül İslam'lık, bir fetva müessesesi vardı. Bu müesseseler bütün İslam âlemini bağlardı. Şimdi ise herkes kendi başına buyruk hareket ediyor. Mesela bu gün Katolikler'de bir fetva verilecekse Vatikan'ın bunu onaylaması gerekiyor.

Bunun yanında kişiliklere inerek Müslümanların ikili ilişkilerine baktığımızda ise olgun Müslüman kişiliği görmek çok zor.

S.Ü:Hocam siz bu kişilik sorunlarını neye bağlıyorsunuz?

Makro planda bütün insanlarda mikro planda Müslümanlarda şöyle bir durum var. İnsanın kendisiyle, çevresiyle ve de Allah'la olan bir ilişkisi vardır. Kendisi ve Allah'la olan ilişkisi düzgün olmayınca toplumla da ilişkisi düzgün olmuyor. Bu insanların asıl sorunu inanmış oldukları İslam'ı bilmiyor olmaları. Yaşadığı hayatın İslam'a uygun olmadığını biliyor ve bu yüzden ilk önce kendisiyle sonra toplumuyla çatışmaya başlıyor.

S.Ü:Biz gerçekten Peygamber'i seviyor muyuz?

Sevginin doğru ve samimi olup olmadığını anlamak için bir meyvesi olması lazım. Mesela bir adam işinden çıkıp evine geliyor. Hanımına karnım aç diyor. Ancak hanımı yemek hazırlamamış. Buna rağmen hanımı ben seni seviyorum ama yemek hazırlamadım diyor.

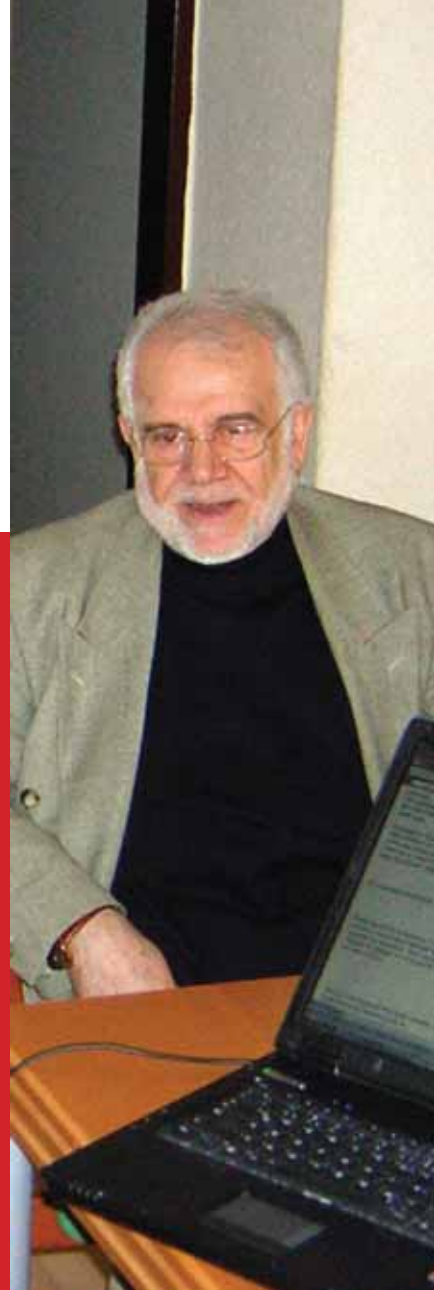
Ya da tam tersi... Akşam olur adam evine gelir. Hanımı der ki; bey ben sana sabah alışveriş listesi vermişim, yazdıklarımı aldın mı? Adam almamış, ama ben seni seviyorum diyor.

Bunun gibi peygamberi seviyorum demek sünnetine bağlı olmak ve onu yaşamaya çalışmak demektir. Eğer peygamberi seviyorsak onun gibi yaşamamız gerekiyor.

S.Ü:Hocam bazı çevreler de diyor ki; "Biz peygamber miyiz ki onun gibi yaşayalım? Farzlara uysak yeter. Sünnet ise yaşamak zorunda olmadığımız bir şey." Sünnet yapmakla mükellef olmadığımız bir şey mi? Burada bir yanlış anlama sorunu yok mu?

"Sünnete uymamak"; ibadetler de böyledir. Bu sadece ibadetle ilgili bir durumdur. Ama hayata baktığımızda bu böyle değil. Bilakis sünnet insanın bütün hayatını kapsar. Mesela Peygamber Efendimiz size ikindi namazını dört rekât kılacaksın dediyse onu 4 rekât kılmanız gerekir. Ben bunu 2 rekât kılıyorum diyemezsin.

Dolayısıyla olayı iyi anlamak gerekir. Sünnet sadece

nafile ibadetlerden ibaret bir mesele değildir. Eğer bir insan sünneti bilmiyorsa o İslam'ı bilmiyor demektir. Kuran-ı Kerim'de her şeyi bulamazsınız. Kuran ayrıntıları vermez, genel çerçeveyi çizer. Mesela Kuran'da Cuma süresinde "Siz zikre çağırıldığınız zaman gidiniz." der. Ama orada ne yapılacağını size söylemez. Bunu bize Peygamber efendimiz söyler. Ne yapacağımızı onun hadislerinden öğreniriz.

S.Ü:Hocam bu kıstasta hangi hadislere inanacağız?

Bir tarih kitabını okumadan tarihçiye bakmak lazım ilk önce... Bunun gibi İslam'ı yaşamayan bir kişinin kitabından İslam'ı anlamak beyhudedir. İbni İshak'ın siyeri elimizde. Ya da İbni İsham, Süheyli... Bu siyer kitaplarını da okumak lazım aynı zamanda. Peygamberi bir hadisle değerlendirmekten uzak durup, genel hayatına bakmalıyız.

S.Ü:Sizce günümüz Müslümanları hadis kitaplarından olsun, kaynaklardan olsun sağlıklı çıkarımlar yapabiliyorlar mı?

Sadece Kuran'a dayalı bir İslam düşüncesi yanlışır. Bunu düşünen Müslüman da olamaz.

Peygamber efendimizin sünnetini kabul etmeyen Müslüman da değildir. Çünkü bizzat Kuran O'nu yaşamak gerekir diyor. Hz. Ayşe'nin dediği gibi "O yaşayan bir Kuran idi." Sünneti çok ciddi bir şekilde algılamalıyız. Son zamanlarda Müslüman âlimler oryantalistleri fazla ciddiye aldılar. Özellikle bir İsgandgoldi Siher ya da Lui masilyung var.

Bazı Müslüman âlimleri onun izinden giderek, sünneti ciddiye almamaya başladılar. Böyle olunca sünnet sanki sıradan bir hikâye kitabı gibi algılanmaya başlandı. Bu yüzden Müslümanlar kendi kaynaklarına yönelmeli. Mevduat diye birçok kitap var. Mesela Buhari, Müslim, Tirmizi bunların başlıcalarıdır. Ancak şunu da gözden kaçırmamalı ki, onlarda bizim gibi insandı. Onlar da hata yapmış olabilir. Yapılan bir hata yüzünden onları toptan reddetmek olmaz. Hadis-i şerifler Kur'an-ı Kerim'in açılımıdır. Kur'an üst bir kitaptır, ayrıntılara yer vermez. Bunlar hadisten öğrenilir.

Bu gün Buhari veya Müslim'ü tenkit edenler onlar kadar samimi değil. Mesela bir kısmı Ebu Hureyre'ye saldırır. Ama Ebu Hureyre hayatını bu işe vermişti. Fıkhta bir kaide vardır: "Bir şeyin tamamı yapılamıyorsa yapılabilen yapılır." O elinden gelenin en iyisini yaptı.

İki grup var;

Bir grup bu çağı yaşamalı ama dinimi kaybetmemeliyim diyor. Ama bu grup için öncelik çağı yaşamaktır. Diğer grup da İslam'ın sünnetini yaşamak için endişe duyuyor. Endişe Allah'ı memnun etmek olunca problem olmaz.

S.Ü:Hocam İslam kıstasında bu gün kadının toplumdaki yeri nedir? Peygamber Efendimizden bu güne toplumsal yapı değişti ve bu gün modern bir toplumla karşı karşıyayız. Bu noktada kadının yaşamsal alanını sünnet merkezli olarak nasıl değerlendirebiliriz?

Kur'an-ı Kerim de, hadis de doğrudan doğruya insana hitap ediyor. İnsan derken kadın ve erkek ikisi birlikte. İstesek de istemesek de Allah insanları birbirinden farklı yarattı ve bir birinden farklı yükümlülükler yüklediğini kabul etmemiz lazım. Mesela erkek doğum yapamaz buna göre de toplumsal statüsü belli olur. Amaç peygamberi yaşamak olunca kendi statümüzü anlarız. Bütün bu karmaşa peygamberi anlamamaktan kaynaklanıyor. Peygamber Efendimiz Veda Hutbesi'nde; "kadının erkekte hakkı, erkeğin de kadında hakkı vardır." buyurmuştur. Bunlar ortaya konulmuş. Yeter ki biz araştırma yapalım.

Diğer bir problemde feminizm anlayışı ya da maskunelizm. Bunlar Kur'an'da yok. Kadın ile erkeğin arasındaki sınırlar gayet net çizilmiş. Esas soru şu; bu ilişkileri Peygamber ve sahabe nasıl uyguladı? Temel sorunumuz bu olmalı. Bu yüzden çağdaş düşünceyi de pek ciddiye almamalıyız. 100 sene sonra bugün çağdaş düşünce olarak değerlendirilen birçok kavram yadırganacak. Tıpkı geçen yüz yıldaki düşünsel akımların bu gün yadırgandığı gibi. Bizim temel sorunumuz ise Kur'an'ı doğru algılamak olmalıdır.

S.Ü:Hocam biz şu an Müslüman olmayan bir ülkede yaşıyoruz. Bu içinde bulunduğumuz toplumla ilişkimiz nasıl olmalı?

Müslümanlar Medine'de Yahudiler ve Hıristiyanlarla birlikte yaşıyorlardı. İslam dini dışında hiç bir dinde başka dinden olanların hukuku yoktur. Ama buna karşın başka dinlerde İslam hukuku yok. Bir azınlık olarak Hıristiyan toplumda yaşamaya gelince, zamanımızda iyi fıkıh âlimleri vardır. Mesela Yusuf el Kardavi. Bu gibi insanlar yaşıyor ve yetişiyorlar. Kuran ve sünnet ortadadır biz ona bakarak icthat yapabiliriz. Bazıları diyor ki; "İctihat kapısı kapanmıştır" böyle bir kapı yoktur ki kampsın. Yeni icthatlarda bulunulabilir. Mesela Muhammed Hamidullah yeni icthatlarda bulunuyordu. Sorun icthat kapısı değil o icthatları yapabilecek insanların olmayışı. Eğer Müslüm, Buhari olmasaydı biz o zaman zor durumda kalırdık. Bunlar elimizde var ve biz sabitlere dokunmadan icthat yapabiliriz. Sorun bunları yapabilecek insanı bulabilmektir.

S.Ü:Hocam bir sahabe ile sıradan bir insanın Peygamber'e bakışı arasındaki fark nedir?

Ben Peygamber Efendimizi anlamaya, sünnetini yaşamaya çalışan bir insanla sahabeyle eşit tutuyorum. Avrupa şartlarında yaşayan ve kendini günahattan koruyup, İslam'ı hayatına aktarmaya çalışan bir çocuk ile bir sahabe çocuğunu da eşit tutuyorum. Sahabe olmasaydı biz olmazdık. Biz olmasak bizden sonrası olmaz Ama biz sahabeyle bir değiliz. Mesela sahabe Peygamber'i dinlerdi. Ancak bakıyoruz bizim çocuklarımız bizi dinlemiyor. Bu kıstasta Müslümanlar Allah'a, Peygamber'e Kuran'a karşı olan sevgilerini gözden geçirmeli. Ben Allah'ı seviyorum onun için ne yapıyorum diye kendimize sormalıyız. Ya da yapıp yapmadığımızı çek etmeliyiz.

S.Ü:Siz ümmet kelimesini nasıl tanımlarsınız?

Allah'ın emirlerini peygamberin sünnetini yaşayan ve

yaşamaya çalışan herkes bir ümmettir.

Ama ümmet olarak algıladığımız toplumun dağınık olmaması lazım. Bu noktada birşey eksik, o da siyasi otorite. Bu Muaviye'nin Yezid'i halife yapmasıyla birlikte oldu. Benim devletimi kabul ettikçe din vardır. Karşı çıkınca din yoktur. Bugün el-Ezher, Hüsnü Mübarek'in kontrolündedir. Hüsnü Mübarek El Ezher'in kontrolü altında olmalı. Devlet dini diye bir şey yoktur. İslam'ın devleti olur. Mesela din devletin olunca Türkiye'de, Mısır'da olduğu gibi içki zina özendirilir. Ama Müslüman ülkelerde devletin dini İslam'dır denildikçe İslam'ın devleti olmayacaktır.

S.Ü:Hocam bu gün Müslümanların dağınık olmalarını neye bağlıyorsunuz?

Müslümanların siyasi otoritesi olmayınca her kez bir tarafa çekiyor. Eğer halife olsaydı herhangi bir cemaat yanlış yaptığında müdahale ederdi. Ama şimdi öyle bir uygulama yok.

Yani dinin murakabe mekanizması yok. Mekanizma nasıl olacak dersiniz, gücü olmalı. Bu gün böyle bir otorite olmayınca başını alan gidiyor.

S.Ü:Peygamberimizi doğru algılamak için yapmamız gerekenler nelerdir?

Önce peygamberi sevmeyi denemeliyiz. Ben peygamberi ne kadar sevmeliyim? Bu sorunun cevabı; sahabenin sevdiği gibidir. "Anam babam sana feda olsun ya Resulullah !" diyebiliyor muyuz? Bunun için önce sevgiliyi tanımalıyız. Sevgiliyi tanıdıktan sonra ona göre hareket etmek lazımdır.

Erzurum'da bir hatıram var. Milli Gençlik Vakfı bir sohbeta davet etmişti. Orda onlara dedim ki; "Siz Allah'ı Galatasaray'ı sevdiğiniz kadar sevseydiniz İslam dünyaya hâkim olurdu." Çocuklar ilk başta söylediğime itiraz ettiler. Allah sevgisiyle Galatasaray sevgisini karşılaştırmayı kabul etmediler. Ben de bunun üzerine dedim ki; "Galatasaray Almanya'yı yendi diye ateşler yaktınız sokaklara döküldünüz. Bu güne kadar İslam için ne zaman bu kadar sevindiniz, ne zaman bu kadar gürültü çıkardınız?" Birinci kilometre budur. Bunu geçemezsek namazımız orucumuz aklıktan ileri geçmez.

S.Ü:Bu sevgi nasıl oluşturulabilir?

Birden bire hiç bir şey oluşmuyor. Peygamberlik bile 23 senede tamamlandı. Eğer kimyayı severseniz sürekli kimya ile ilgili, matematik ya da tarihi severseniz onlarla ilgili kitaplar okursunuz. O'nu seviyorsak O'nu okumalıyız. Hayat çok kısa bunun bilincinde olmalıyız. Sevginin iki düşmanı var biri şeytan biri nefis. Eğer bir sevgi oluşturmak istiyorsak bunlarla mücadele etmemiz gerekir.

S.Ü:Hocam bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

Rica ederim.

MODERNİZMİN GÖTÜR DÜKLERİ

Burçin Esin besin@sabahulkesi.net

➤ Modern olmak, modern yaşama tarzı, modern görünmek, modern teknoloji... Çoğu zaman anlamını bilmeden modern kelimesini nerdeyse her ismin, her kavramın başına taşımak günümüzün vazgeçilmezleri arasında. Modernite kimileri için ilerleme, kimileri için özgürlük, kimileri içinse bilim ve teknoloji... Fakat modernizm sadece içinde yaşadığımız çağın en popüler kavramı olmamış, bilakis rönesanstan günümüze yüzlerce yıldır konuşulmuş, tartışılmış, özellikle batıda toplumu tamamıyla dönüştürmüş köklü bir ideoloji. Aslında modernizmin anlamını ve içerdiği şeyleri kavrayabilmek için onun tarihsel köklerine inmek ve o sıfır noktasından günümüze bakmak gerekiyor...

Rönesans öncesindeki orta çağ avrupasına baktığımızda, orada geleneklere bağlı, görünürde dini olan ve adaletsiz bir feodal sistemin hüküm sürdüğünü görüyoruz. 15. yüzyılda bu duruma karşı ilk hareketlenmeler başlar; ekonomik alanda ticaret gelişerek kapitalizm ortaya çıkar, politik alanda ise dini iktidarlara karşı ilk isyanlar baş göstermeye başlar. Sosyal sahada ise bireyler daha büyük özgürlüklere kavuşurken, bu durum bireysel özgürlüğün toplumdaki en önemli değerlerden biri olarak kabul edilmesine kadar ilerler. Tüm bu gelişmeler sonucunda 18. yüzyılda Avrupa'da rönesans yaşanır. Avrupa'nın bu değişim ve geçiş dönemine ismini veren tek bir kelime vardı: "Modernleşme"... Modernleşmek demek özgür kılmak demektir: dokunulamaz dogmaların, taşlaşmış geleneklerin ve köleliğin bütün zincirlerinden kopmak demektir. Akıl, bilim ve teknoloji, değişim ve ilerleme yolunda idi. İnsana düşense bu dönüşümle yüzleşmek, onu kabul etmek ve onu yönetmekti.

17. yüzyıldan günümüze Avrupalı birçok düşünür modernitenin yanında yer alarak onu geleneksel olanın karşısına yerleştirdi. Bu düşünürler toplumların rasyonalizm (akılcılık) ve sekülerizmi (bir şeyi dini bağlarından koparmak) kabul etmeleri ve geleneksel yapılarını kaybetmelerinde oldukça etkili oldu. Bu düşünürlerin savunduğu bir diğer yeni değer ise individüalizm, yani bireyin kişisel hak ve özgürlüğünün toplum içerisindeki en önemli değer olduğu düşüncesi idi. Günümüzde de birçok insan modernizmi özgürlük, ilerleme, aklın bağımsızlığı ve hümanizm adına savunmakta. İlk ortaya çıktığı dönemin şartlarına ve tarihsel gelişimine bakıldığında modernite aslında, kaynağında eski düzene karşı "devrim", son ulaştığı noktada ise toplumun sahip olduğu tüm değerlerin "dönüşüm"ü. Bu gerçeği Alain Touraine şöyle ifade ediyor:

" Batı moderniteyi bir devrim olarak düşündü ve yaşadı. Akıl kendine verilen hiçbir sabiteyi tanıımıyordu, bilimsel delillere dayanmayan bütün inanışlara, sosyal ve politik düzene karşı darbe yapmaktaydı. Toplumun kendisinin "değerler" in kaynağı olduğu, topluma faydalı olan şeyin "iyi", toplumun birliğini bozan ve onun üretim gücüne zarar veren şeyin ise "kötü" olarak tanımlanması fikri modernizm ideolojisinin en temel parçasıdır"(1)

Tarihsel serüveni ile bugün geldiği noktayı birleştirdiğimizde modernizm, bütün geleneklerin ve toplumda yerleşmiş düzenlerin, bütün kutsalların ve kilisenin, tüm vahiylerin ve dayatılan(!) değerlerin karşısında olma prensiplerine dayanan, bireysellik (individualizm), özgürlüğün talebi, aklın savunulması ve akabinde de bilime ve ilerlemeye bir çağdır. Ölçüleri ve değerleri belirleyen tek şey ise "insan" -yani toplum-dur.

Günümüz batı dünyasının insanları işte bu tarihsel süreci yaşamış bir medeniyetin ve modernite etrafında şekillenmiş bir düşünce dünyasının çocukları. Rönesanstan bu yana şüpheyi talep eden eleştirel bir bakış açısına sahip olan akıl Tanrı'yı ya reddetmiş, ya da varlığından sürekli kuşku duymuştur. Dininde huzur bulan insan sayısı oldukça az, onu yaşayanların sayısı ise daha da azdır. İnanç yaşansa bile kiliseye bağlanmak, ya da Hıristiyanlıktan doğan ahlak kuralları ve sorumluluklar reddedilmekte. Modern inanç aslında şehadetsiz bir inanç. Bu inanç, bireyin sadece özel hayatında tek başına yaşadığı, her türlü görsellikten arındırılmış olarak toplumsal ortak alanlardan uzaklaştırılmış, böylece de unutturulmaya çalışılan bir inanç. Şüphenin her zaman başında beklediği ve onun tarafından felç edilen, dondurulan bir inanç.

Acaba müslümanlar moderniteyi batıdaki anlamıyla ve tarihsel süreciyle neden yaşamadı ve kabul etmedi? Batının dinle hesaplaşması ve ona karşı yaptığı devrim İslam dünyasına niçin nüfuz edemedi? Bunu iki toplumun "kutsallık" anlayışları arasındaki farkla açıklayabiliriz. İslam ve Hıristiyanlık, bazı ortak noktalarına rağmen birbirinden oldukça farklı iki inanç sistemidir ve bu iki inancın akıllara ve kalplere etkileri de oldukça farklı olmuştur.

Le guitariste - Pablo Picasso (1910)

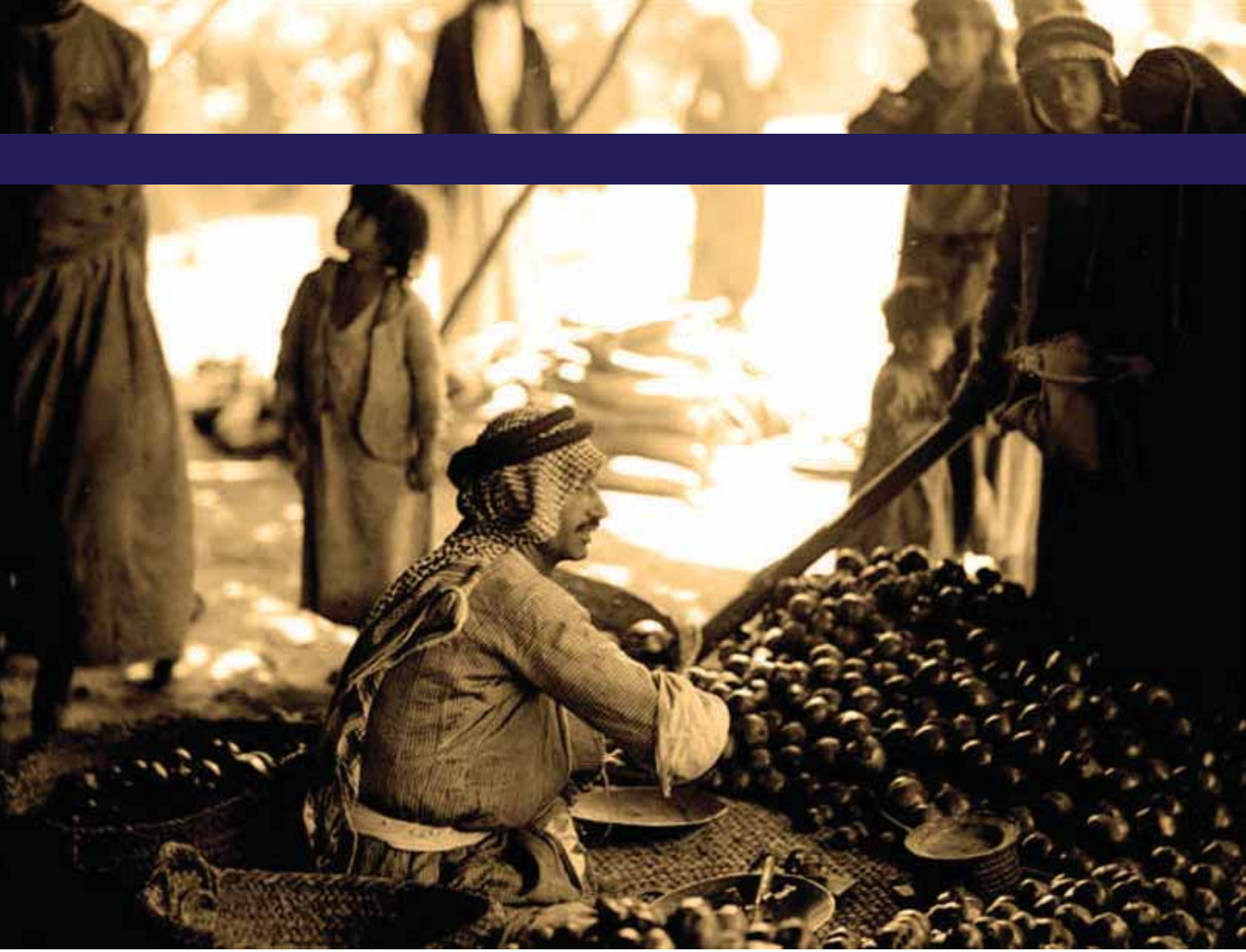
Müslüman dünyada, Hıristiyan dünyada olduğu gibi "dini sorgulama", "hesaplaşma", "şüphe" ve "inkâr" gibi modernizmin köklerinde bulunan toplumsal akımlar hiçbir zaman yaşanmamıştır, bu tarz eylemler sadece bireysel kalmış ve toplumun çoğunluğu tarafından kabul görmemiştir. Tam tersi bir durum olarak, modernizm ideolojisinin altın çağını yaşadığı günümüzde, özgür bırakılan her müslüman toplum İslam`a daha da kuvvetli sarılmakta... Birçok müslümanın İslam`a sadık kalarak ve onun sabitelerine dokunmadan, içinde yaşadığı çağın ihtiyaçlarını karşılayacak bir ictihad arayışına girişmeleri ise modernizme teslimiyet olarak değerlendirilmemelidir. Bu durum aslında müslümanların İslam`ın daha ilk günlerinden başlayarak yüzyıllar boyu yapılagelen, tecrübe ettikleri yeni durumlarda, yeni coğrafyalarda, yeni çağlarda başvurdukları rutin bir uygulamadır. Fakat tarihte örnekleri yaşandığı gibi, bugün de ehil âlimler tarafından yapılmadığı sürece sapma açısı oluşturabilecek hasas bir işlemdir.

Bugün modernizmin müslüman halklar üzerindeki en olumsuz etkisinin ideolojik bir ikna etmeden ziyade "unutturma" olduğunu görüyoruz. Yaratılışını, kim olduğunu, ne yapması, nasıl yaşaması gerektiğini unutturma. Bu etkiden kurtulmanın ve kurtarmanın tek yolu ise "Hatırlatma"(2)ya sarılarak O'nun takipçileriyle el ele çağa ve insanlara hayatımızla şahitlik etmektir. Allah`ın huzurunda ve insanlar arasında... ❖

1) Alain Touraine, Critique de la Modernite, Fayard, 1992, 25 ve 30.
2) Kur`an`in bir diğer ismi de "Hatırlatma"dır.

KAYNAKÇA:

Tarik Ramadan, Der Islam und der Westen, Muslim Studenten Vereinigung in Deutschland, 2000

Han(g)i Bağdat

Yusuf Dursun

ydursun@sabahulkesi.net

*ve haberci diyor ki: n'oldu bağdat
nerde onu koruyan sur ve perde*

*devrilen her taş benim taşım
yıkılan her ev benim
benden yıkılıyor hepsi ben yıkılıyorum
yıkılan benim*

*taştta suda hurmada
kuş boğazında
otomobil tekerinde petrol zerresinde*

*her zerrede ölen benim
ölen bağdat benim*

Sezai Karakoç

Bağdat'tan keşke bundan birkaç asır önce bahsediyor olsaydım. Hani o atasözlerimize, deyimlerimize kadar girmesine sebep olduğu devirlerden birinde... Örneğin, 'sora sora bulunacak şehir' iken, 'yanlış hesapların döneceği' ve 'ana gibi yar' denilip 'Bağdat gibi diyar olmaz' diye eklenip kutsallaştırıldığı ve sevenler için 'aşığa Bağdat sorulmaz' denilen yıllarda... Hâsılı dilimize kadar girmiş olan bu şehrin, şehir olduğu yıllarda.

Farsça "Allah'ın vergisi" anlamına gelir Bağdat. Her şeyden evvel uygarlıkların doğduğu yer olarak bilinir. Uzun dönem İslam dünyasına başkentlik yapmıştır.

Hakkında çeşitli hikâyeler vardır ki bunlardan birinde; Halife Mansur bir başkent inşa etmek isteyince, şehir yapacak Türk mimar; halifeye kaç yüzyıllık bir şehir istediğini sorar. "Dünya durdukça bu şehir burada dursun." cevabını alınca şimdiki yeri seçer ve şehrin surlarının bilim ve kültür ile örmesini ister; ancak bu şekilde şehrin uzun ömürlü olacağını da ekler.

Bağdat hakkında bir diğer rivayet de şöyledir ki gayet ilginçtir;

"... Halife Mansur hazretleri atına atlayarak düşünde gördüğü kuyuyu arayıp bulmuş. Yaklaşık baktığında dibinde kendi aksini görmüş. Sudaki aksi ona, "Ey Mansur, sonunda geldin, nice zamandır burada seni bekliyordum. Ben senin aksin değil, ikizimim. Sana

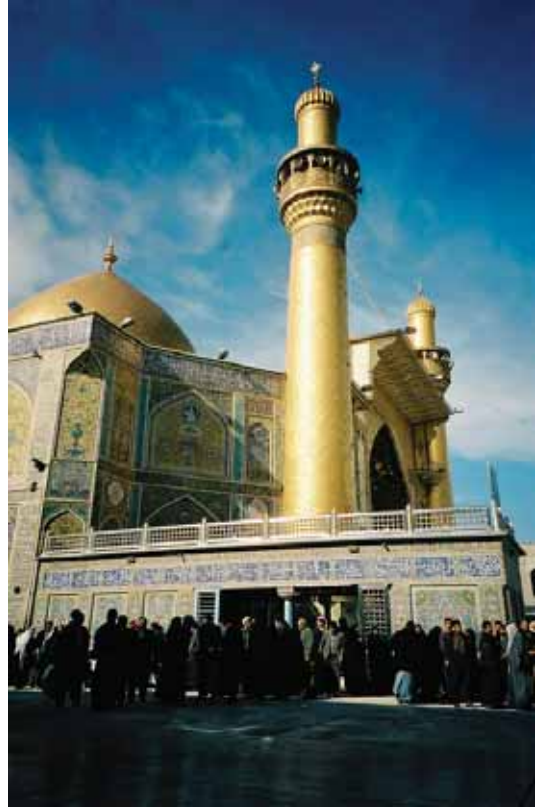
ilim vereceğim, ama yalnızca bir tek şey sorabilirsin. İyi düşün ve bana sadece bir soru sor" demiş. Halife efendimiz de havsalsını zorlayıp iyice düşündükten sonra, "Bana dünyadaki her şeyi göster." demiş. Kuyunun ayna gibi parlak sathında o an, dünyanın o güzelim sureti görünüp kayboluvermiş. Halife Mansur'un kamaşan gözlerine yeniden nur geldiğinde, az ötede akan ırmağa, Dicle'ye bakıp burada bir şehir kurmaya and içmiş. Binlerce işçi yirmi yıl çalışıp o dairevi şehri, bugünkü eski Bağdat'ı dünyanın suretine uygun olarak bu yüzden inşa etmişler. Merkeze el Mansur Camii ile bir saray kondurup etrafına gökyüzündeki on iki burcun timsali olan on iki devlet binasını dikmişler. Dünyayı çevreleyen Kaf dağı yerine, bu şehri tam bir daire şeklindeki bir surla kuşatmışlar. Sonunda burası halife efendimizin kuyuda gördüğü surete fazlasıyla benze-miş. Barışın hüküm sürdüğü bu şehre Medinetü's selam denmiş. Gelgelelim şehri kurmakla yükümlü iki mimardan biri işi gücü bırakıp, Bağdat'ın kuruluşunu anlatan bu masalı kurmuş. O gün bu gündür, bu masala ilk Bağdat masalı denir."

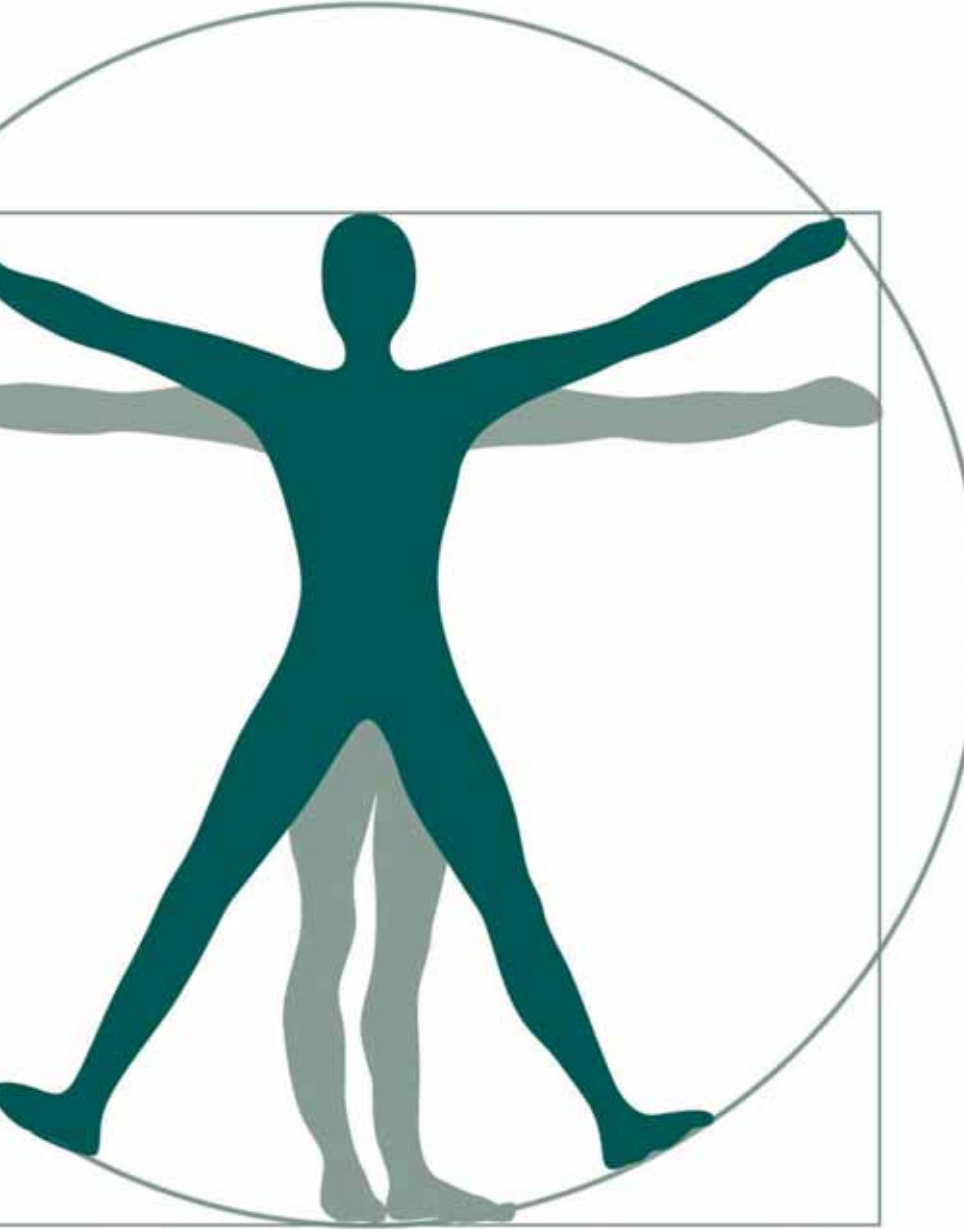
Masallar kenti Bağdat, İslam Medeniyeti'nin ilerlemesinde tarih boyunca sahne görevi görmüştür. Hangi taşı kaldırsanız altından ya bir âlim, ya bir sair, ya da bir sufi çıkar. 1258 yılında Moğollar (Hülagü'nün orduları) Bağdat'a saldırdıklarında kütüphanelerdeki kitaplar Dicle nehrine atılmış ve rivayete göre nehir günlerce mavi akmış. Tarihçi İbni Batuta'nın dediğine göre Moğollar kitapları ırmağa döktüğünde kitaplar bir set oluşturmuşlar, Moğollar da ırmağın taşacağından korkarak kalan kitapları yakmışlar. Kitap sayısı hakkında bilgi sahibi olmak için, binlerce bilginin öldürülmüş olduğunu söylememiz yeterli sanırım. Öldürülen insan sayısı ise yüz binlerle ifade edilmekte. Böylelikle Moğol istilası İslam Medeniyeti adına korkunç bir felaket olmuştur.

Çok fazla geçmeden Bağdat kendini toparmalış ve ihtişamlı yıllarını 1534'te Kanuni Sultan Süleyman'ın fethiyle yeniden yaşamaya başlamıştır. İslam medeniyetine ve kültür hayatına damgasını vuran Bağdat Avrupa Medeniyetinin doğuşuna da zemin hazırlamıştır. Matematik, Tıp, Astronomi, Kelam, Felsefe, Tasavvuf, Fıkıh, Tefsir, Hadis, Tarih ve daha bir çok alanda Bağdat, sahasında ehliyetli birçok alimi bünyesinde barındırmıştır. Medrese ve kütüphaneleri ise tarihin hiçbir çağında hiçbir kente nasip olmayacak şekilde müstesna bir yere sahip olmuştur. Enteresandır ki Bağdat kütüphaneleri tarih boyunca sürekli hedef olmuştur. 2003'teki yağma ve yangın sırasında 740 yıl sonra yeniden orijinal birçok el yazması eserini yitirmiştir.

Moğol orduları gibi, bu güçler de kendilerinin haricindekileri yok etmek için her yolu denediler. İslam âleminin en büyük imam ve düşünürlerinden İmam Azam'ın, İmam Şafii'nin, İmam Hanbel'in ve İmam Malik'in kitapları vardı bu kütüphanelerde. İbn Teymiye'nin, İbn Sina'nın ya da Kastelani, Endülüsi, Kaşani, Boluvi, Bosnevi, Halebi, Dımişki... lakaplarıyla bilinen daha nice İslam aliminin eserleri buralardaydı. Dünyanın ilk yazılı kanunları Hammurabi tabletleri artık koruma altında değil ve akıbetleri belirsiz. Fuzuli'nin Leyla ile Mecnun eserinin en eski el yazmalarından biri de artık yok. Ve bir de "müellifi meçhul"ler var. Yazarı çoktan ölüp gitmiş ve belki de giderken, geriye bir eser bırakmış olmanın iç rahatlığını yaşamıştı. "Müellifi meçhul"ler de diğerleri gibi yandılar.

Onların elleriyle, gönülleriyle ve akıllarıyla yazmış olanlardan hiçbir iz kalmadı artık ve bu suçun faili hepimizce malum. Uygarlık, doğduğu yerde yağmalandı. Tarihi ve belleği yok olan Irak artık 'özgürleştirilmeye' daha uygun. ❖

HÜMANİZM

Bülent Esin

besin@sabahulkesi.net

Elimize bir Türkçe sözlük alıp da bu kavramın anlamına baktığımızda karşımıza şöyle bir ifade çıkar; "Fransızca hümanizme, insançılık, insanları sevme ülküsü, beşeriyetçilik." Günümüzde birçok insanın da hümanizm kavramını bu çerçevede kullandığını görüyoruz. Sokaktaki herhangi birine hümanizm nedir diye sorsak, alacağımız cevap basitçe insanları sevmektir olacağı gibi bir aydın veya entelektüel de aynı cevabı verebilir. İnsanın var olan sistemle ya da, tabiatla çeliştiği noktalarda insanı önceleyen bir yaklaşım olarak hümanizm, modernist yaklaşımların merkez unsurunu ifade eder. Ve insanı sevmenin ve onu öncelemenin masumiyeti altında kendine, modern olmayan bütün düşünsel ve dini değerlerde de yer edinir. Hatta bizzat modernizm ile çelişen akımların temsilcileri bile, bu kavrama alçak gönüllü bir teslimiyet sergilerler. Mesela Katolik bir tarihçi olan Grouset "Hıristiyan hümanizmi, yunanlıların dini ideali ile İncil arasındaki kaynaşmanın eseridir." der. Yine birçok kimse Yunus Emre ya da Mevlana'nın ilk hümanistler olduğundan bahseder. Peki, görünümün arkasındaki gerçek bu kadar masum mudur?

Bu sorunun cevabını verebilmek için ilk başta Rönesans'ı çok iyi anlamak gerekir. Kilisenin yozlaştığı, tanınmaz hale getirdiği Hıristiyanlık ve onun ürettiği insanın tabiatıyla çelişen skolastik felsefe, ortaçağ insanı için düşüncenin ufuklarına vurulmuş bir prangaydı. Hayatın merkezine yaratıcıyı değil bizzat kendisini koyan kilise ise insanın akletme özelliği ile savaş halindedir. Sığılacak güvenli bir liman arayan 14. yüzyıl Avrupa akli kendini antik Yunan ve Roma medeniyetinin sahillerine atar. Bu kaçış zamanla bir baş kaldırışa dönüşecektir.

İşe ilk önce kilisenin değiştirip yeniden yapılandırdığı olduğu Latincenin antik kökenlerine inilerek başlanılır. Rönesans böylece ilk devrimini dilde yapar. Latin dilini kilisenin hâkimiyetinden koparıp kendi egemenliği altına alır. Antik yunan düşüncesinin büyüü altına giren Avrupalı kendisini yeniden inşa ediyordu. Bu yüzden bu süreç yeniden doğuş (Rönesans) olarak adlandırılacaktır. Bu süreçte bilim, kültür, sanat kilisenin tek elinden çıkıp kilise karşıtı cepheleler oluşturur.

Kilisenin daha önceden tanrı adına tanımladığı bütün değerlerin artık insanlar tarafından tanımlanması zamanı gelmişti. Onlara göre hayatı ya da yaşamı yöneten tanrı değil insandı. Promete'nin "Bütün tanrılardan öğreniyorum" sözü hümanizmin adeta sloganı haline gelir. Bu yüzden kilisenin koymuş olduğu ahlak anlayışı da artık devrini tamamlamıştır. Publius Terentius Afer'in "Ben bir insanım ve insanla ilgili hiçbir şey bana yabancı değildir" sözü yeni bir ahlak anlayışının temel ilkesi olacaktır. Hayatın merkezine insanın oturtulması

sebebiyle sanatta ya da edebiyatta eskiden mahremiyet alanı ile korunan bütün değerler artık gereksizdir. Mesela çıplaklık ya da cinsellik insanın doğasını yansıtır. Sanatında merkezinde insan olduğuna göre bir sanat eserinde bunlar özgürce resmedilebilir hatta resmedilmelidir. Akıl yaratıcıya baş kaldırıyor bağımsızlık iddiasında bulunuyordu. Kendisini yaratılan değil var olan olarak tanımlıyordu. Tabiat madde ve enerjiden ibarettir. Tanrı, cennet ya da cehennem yoktur. Bunlar güçlülerin zayıfları ezmek için kullandıkları bir afyondan ibarettir. Kiliseden zincirlerini koparma sarhoşluğu ile din nedir sorusunu basitçe tanımlayan hümanistlerin karşısına daha çetin bir soru çıkar. İnsan nedir?

Burada daha önce dinlerin tanımladığı insandan daha farklı bir varlıktan bahsedilmektedir. İnsan evrimsel sürecin en son halkasıdır. Bu açıdan insanın tanrıyla ilişkili olan bir bileşeni eksiktir. Hümanistlere göre insanda 'ruh' diye bir şey yoktur. İşte bu eksiklik insanı tanımlatır. Artık hakikatın kaynağı ve ölçüsü insandır. Eskiden insan kendisini tanrının yarattığı tabiatın bir parçası olarak görüyordu. Şimdiyse insan tabiatın mutlak efendisidir. Burada hümanistler ikinci bir sorunsal daha yaşarlar. Kimdir bu tanrı insan?

Mesela bu tanrı insan Afrikalı bir zenci midir, yoksa tarlada çalışan bir köylü mü, bir sporcu mu, bir filozof mu? Bu süreçte tarih sahnesine Nietzsche çıkar. Nietzsche'nin tanımladığı insan aslında insan ötesidir. Bu tanım özellikle Faşizm'in temel kavramı olur. Faşist diktatörler kendi halklarının tanrı insan olduğu iddiasıyla tarih sahnesine çıkarlar ve dünyayı kana bularlar.

Bu gün dönüp de dünyaya baktığımızda elbette ki hümanistlerin antifaşist olduklarını görürüz. Ancak bu faşistlerin insan tanımıyla hümanistlerin insan tanımının aynı kökten beslendikleri gerçeğini değiştirmez. Buna karşın tabiatın efendisi olan insanın konforlu yaşamak adına doğaya verdiği tahrip tartışmasız bir gerçektir. Ayrıca hümanizmi bir insanlık değeri olarak savunan devletlerin gerek tarihinin gerek gündeminin kanlı bir sarmala sahip olduğunu görürüz. Zaten hiçbir ideoloji salt olarak insan sevgisiyle ifade edilemez. Amaç olarak insan mutluluğunu hedefleyen bütün din ve düşünsel akımlarda da insan sevgisi mevcuttur. Fark insanın tanımı ve tabiatın içindeki konumuyla ilgilidir.

Hümanizm insanın sınırları aşması demektir. Temel niteliği insanı sevmesi değil insan tanımıyla ortaya çıkar. Hümanizm insanı bir tapınma unsuru olarak görür. Bu aşırılık ise insanın hem bireysel hem de toplumsal olarak fitratıyla çelişmesi anlamına geliyor. Getirdiği şey ise mutluluk değil yıkımdır. ■

ÇAĞIN EŞSİZ GÜZELİ: BEDİÜZZAMAN

Sümeyye Kocamaz

“Kur’ân-ı Hakîm müşidimizdir, üstadımızdır, imamımızdır, her bir âdabda rehberimizdir.”

➤ Bediüzzaman Said Nursi, 1878’de Bitlis’in Hizan ilçesine bağlı İsparit nahiyesinin Nurs köyünde doğdu. Said Nursi’nin çocukluk ve gençlik yılları Osmanlı İmparatorluğu’nun en zor dönemlerine tekabül etmektedir. Seksen iki yıllık hayatı bir cihan imparatorluğunun yıkılışına ve yerine yeni bir rejimin inşa edilmesine şahitlik etmiştir. Bu geçiş dönemlerini zamanın iletişim güçlüklerine rağmen yakından takip etmiş, dönemin en önemli olaylarının içinde rol almış, yazdığı makalelerde muhakeme gücü ve parlak zekasıyla durumları tam anlamıyla tahlil eden fikirlerini açıklamış, Osmanlı’yı bekleyen tehlikeleri ve gidilmesi gereken yönleri birer birer izah etmiştir. Said Nursi hayatını mücadelelere adanmıştır.

Ömrünün büyük bir kısmını hapisanelerde, sürgünlerde ve esaretlerde geçirmiş olmasına rağmen yaşadıkları onu asla yıldırمامış, içindeki mücadele ateşini bilakis körüklemiştir.

Said Nursi ağabeyinin ilim tahsis edişinden etkilenererek; 9 yaşında iken Tağ köyünde Muhammet Emin Efendi’nin medresesinde ilime başlamış, ancak daha sonra evine dönerek haftada bir gün gelen ağabeyinden öğrendiklerini kendisine aktarmasını istemiştir. Öğreniminin en verimli dönemleri Said Nursi’nin 15 yaşında Muhammed Celali’den aldığı üç aylık derslerdir. Bu dönemde ortalama on yılda okunan temel eserleri üç ay gibi kısa bir süre

de ezberlemiş ve akıllara durgunluk veren zekasının ve muhakeme gücünün etkisinde kalan hocaları tarafından çağın eşsiz güzeli anlamına gelen Bediüzzaman ismine layık görülmüş ve hocalarından icazetini almıştır.

Bitlis'te Vali Ömer Paşa'nın kendisini Vilayet Konağına davet etmesi üzerine iki yıl kadar burada kalan Said Nursi, bu iki sene boyunca konağın kütüphanelerinden vefkalade bir şekilde istifade etmiş ve hatırı sayılır değerli ilim adamları ve ulemalar arasında da büyük bir şöhret kazanmıştır. Bu dönemde Van Valisi Hasan Paşa'nın daveti üzere Van'a giderek on yıllık aşkın sürelik ikametini başlatmıştır. Van Vilayet Sarayında geçirdiği bu dönemde hükümet görevlileri ve ulemalarla olan temasını sürdürmüş, memleketin gidişatını yakından takip etmiştir. Bu uzun süreli ikamet döneminde Bediüzzaman Said Nursi, İslam akaidinin geleneksel kelimeleriyle yeni dünya şartlarında açıklanamayacağını anlamış ve fen bilimlerini öğrenmeye koyulmuştur. Coğrafya, fizik, kimya, jeoloji, astronomi, biyoloji, tarih, felsefe ve matematik bilimlerini hakkını vererek öğrenmiş hatta bu alanların uzmanlarıyla tartışacak kadar kendisini yetiştirmiştir. Bir gün Vilayet Sarayındaki gazetelerin birinde İngiltere'nin Sömürgeler Bakanı Gladstone'un Avam Kamarasında, elinde bir Kur'an-ı Kerim ile kürsüye gelerek; "Bu Kur'an Müslümanların elinde bulunduğu müddetçe, biz onlara hakiki hâkim olamayız. Ne yapıp edip, bu Kur'an'ı sükût ettirip ortadan kaldırmalıyız. Yahut da Müslümanları ondan soğutmalıyız." dediğini okumuş, bu sözlerin karşısında kayıtsız kalamamış ve 'Kur'anın bu asra bakan manevi mucizesi'ni bütün cihana ispat ederek göstermeye karar vermiştir. Bunun neticesinde uzun süredir zihninde şekillenen, fen bilimlerinin de içinde yer aldığı bir üniversite projesi olan "Medreset'üz Zehra" yı hayata geçirebilmek için İstanbul'a doğru yola çıkmıştır. Kendisini, hayatının sonuna dek sürecek bir mücadele beklemektedir.

Bediüzzaman Said Nursi'nin İstanbul'a ilk gelişi projesine destek alamamasıyla sonuçlanmış ancak daha sonra 1907 de projesini padişaha tekrar sunduğunda bu defa hazineden ödenek ayrılarak projesi değerlendirmeye alınmıştır. 2.Meşrutiyet'in ilan edilmesinin ardından yaşanan kaos ortamında yayınladığı "Hürriyete Hitap" adlı nutkunda meşrutiyet kavramının İslamiyet'le gelişmediğini anlatmış, Anadolu'da ve doğudaki aşiret liderlerine yeni hükümetten yana tavır göstermelerini tavsiye etmiştir. Nitekim tüm bu yatıştırıcı etkisine rağmen 31 Mart Vakası'na karşıtlığı iddia edilerek tutuklanmış ve idamla yargılanmıştır. Çıkarıldığı mahkemede uzun ve cesurca müdafası sonucunda beraat etmiştir.

Said Nursi beraat etmesinin ardından doğuya tekrar dönerek Hakkari, Bitlis, Muş, Diyarbakır ve Urfa şehirlerini dolaşmış, bu yörelerde aşiret reisleriyle İslamiyet, meşrutiyet ve hürriyet terimlerinin birbirleriyle olan münasebetlerini açıklayıcı uzun konuşmalar yapmıştır. Bu seyahat notları Münâzarat adı altında neşredilmiştir.

1911 yılında yakın dostlarının davetini kabul ederek

Şam'a giden Said Nursi, Emevi Cami'nde daha sonra "Hutbe-i Şamiye" adı altında yayınlanan tarihi hutbesini vermiş, bu önemli hutbede İslam dünyasını geride bırakan sorunları çözümleriyle birlikte açıklamıştır. Eserinde toplum hayatında doğruluktan ayrılma, yeis, düşmanlık arzusu ve müminler arasındaki manevi bağların kopmasına dikkat çekmiş, eserlerinin elli yıl sonraki nesillere hitab ettiğini söylemiştir. Nitekim günümüze artan bir taleple ulaşan bu eserler Üstad'ın bu hitabındaki haklılığını ortaya koymaktadır.

1913 yılında Van'da temelleri atılan Medreset-üz Zehra Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması nedeniyle tamamlanamamıştır. 1915 yılında cihad fetvasına imza atan beş alimden biri olan Bediüzzaman, çoğunluğu talebelerinden oluşan 5000 kadar askeriyeye milis kuvvetler oluşturarak işgal kuvvetlerine karşı üç askeri kalana dek savaşmış, aynı zamanda "İşarat-ül İcaz" adlı eserini telif etmiştir. Bitlis kuşatması sonucunda yaralanarak Ruslara esir düşmüş fakat iki yıllık esaretini Rus İhtilalinin sebep olduğu karışıklıktan faydalanarak sonlandırmıştır. Avrupa üzerinden İstanbul'a ulaşmayı başaran Said Nursi burada devrin tek İslam akademisi olan Darül-ül Hikmet-il İslamiye'ye üye olmuştur. İngiliz siyasetinin iç yüzünü anlatan Hutuvvât-ı Sitte adlı risalesini yazmış ve şehrin her köşesinde dağıttırılmıştır. Bu uyarısı sonucunda işgal kuvvetleri gıyabında ölüm cezası vermişlerdir. Said Nursi'nin bu cesur ve yerinde tavırları Ankara Hükümeti'nin dikkatini çekmiş ve Ankara'ya davet edilmesine vesile olmuştur. Ankara'daki temasları sonucunda yeni hükümetle arasında fikir ayrılıkları olduğunu anlamış ancak yeni Türkiye'nin şekillenmesinde manevi dinamiklerden uzaklaşılmasını şiddetle tavsiye etmiştir.

Bu dönemden sonra Said Nursi büyük bir atılım öncesindeki geri duruşa geçmiş, Van'a giderek Ereğ Dağı'nda

Bediüzzaman Said Nursi'nin eserleri:

Sözler
Mektubat
Lem'alar
Şualar
Mesnevi-i Nuriye
İşaratü'l-İ'caz
Asa-yı Musa
Barla Lahikası
Kastamonu Lahikası
Emirdağ Lahikası
Sikke-i Tasdik-i Gaybi
Tarihçe-i Hayat
Münazarat
Muhakemat
Divan-ı Harb-i Örfi
Hutbe-i Şamiye
Sünühat
Hutuvat-ı Sitte
Hizmet Rehberi

inzivaya çekilip kendisini öğrenci yetiştirmeye adanmıştır. 1925 yılında patlak veren Şeyh Said isyanına destek vermemesine rağmen Burdur'a sürülmüş, burada Nur'un İlk Kapısı adlı eserini yazmıştır. Said Nursi Burdur'dan sonra Barla'ya sürülmüştür. Barla Risale-i Nur'un büyük bir kısmını yazmasına şahitlik etmiştir. Said Nursi Sözler ve Mektubatın tamamını, Lem'alarında büyük bir kısmını burada yazmıştır.

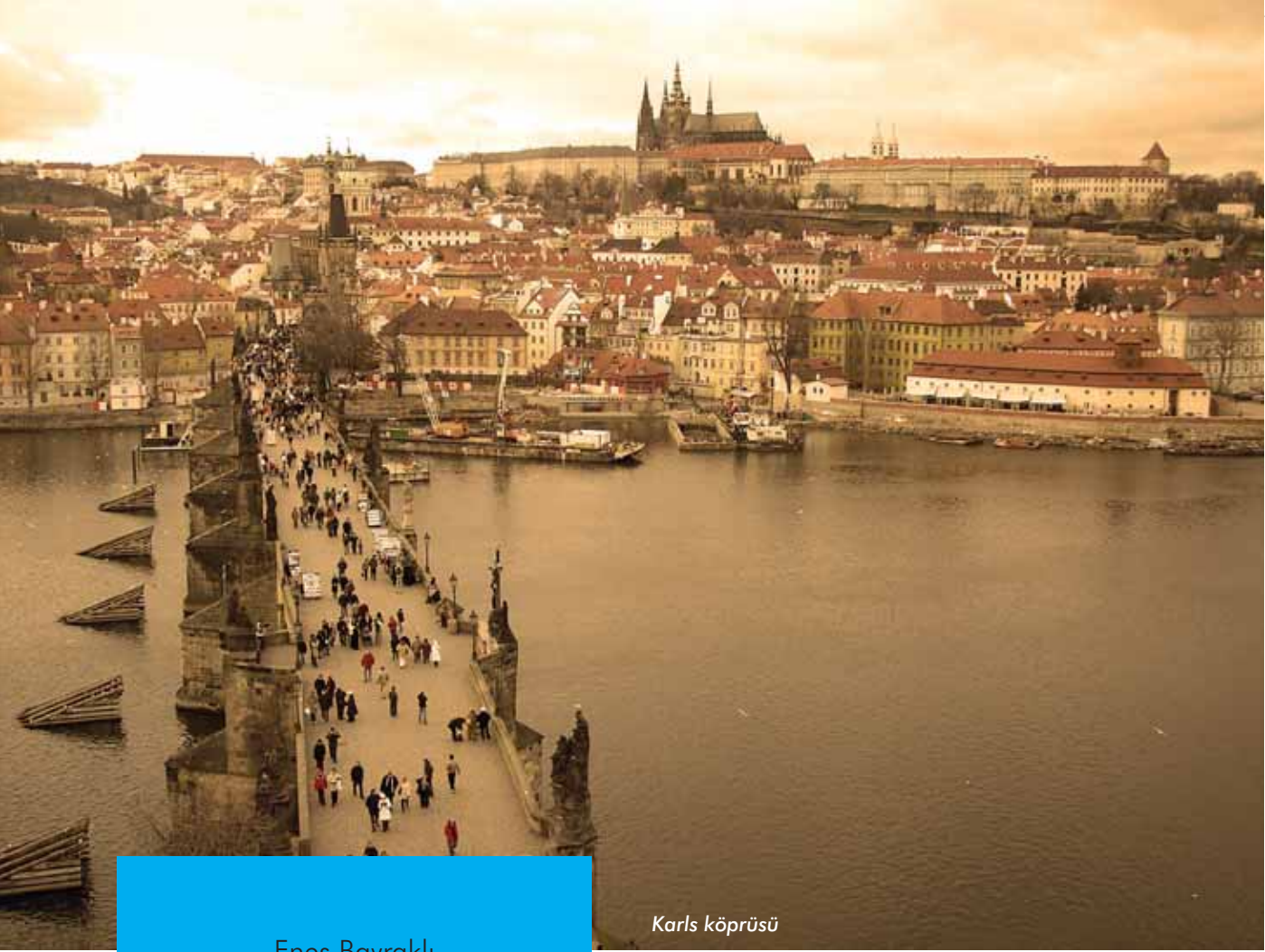
Barla'da geçen sekiz buçuk yılın ardından Üstad "Gizli cemiyet kurmak, rejimin temel düzenini yıkmak" iddiaları neticesinde Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanmış ve tesettür ayetinin tefsiri nedeniyle 11 ay hapse mahkum edilmiştir. 120 talebesiyle Eskişehir Hapishanesi'nde tutuklu kalmıştır. Hapis cezasının ardından 7 yıllık mecburi Kastamonu İkameti başlamıştır. Ancak Üstad rejimin temel düzenini yıkmak suçundan tekrar tutuklanmış ve davaların Denizli'de birleşmesi üzerine buraya getirilmiştir. 9 ay süren tutukluluk halinin sonunda mahkeme lehinde karar veriyse de hükümet Bediüzzaman'ın Emirdağ'da mecburi ikametine karar vermiştir.

Bediüzzaman'ın ağır hastalıklarına rağmen hapis cezaları, mecburi ikametler ve sürgünler sona ermemiştir. Bediüzzaman Emirdağ'da Hükümet Konağı'nın karşısında sıkı gözlem altında yaşamını sürdürmeye devam etmiş, bir yandan risaleleri telif ederken diğer yandan yaptığı kısa gezilerde tanıdığı insanlara tebliğ etmiştir. Bir süre sonra camiye çıkışı da yasaklanan Üstad bu ikametle, hapishanelerde geçirdiği günleri arayacak kadar çok zorlandığını ifade etmiştir. İlerleyen günler yeni davaların ve ne yazık ki yeni cezaların da habercisi olmuş, Üstad aynı suçlamalarla bir kez daha tutuklanmış bu kez de 54 talebesiyle Afyon Hapishanesi'nde yaklaşık 20 aylık hapis cezasına çarptırılmıştır. Tüm bu sıkıntılar ne talebelerini ne Üstad'ı durdurabilmiştir. Risale-i Nurlar neşre devam edilmiş ve ilim alanı da yeri doldurulamayan eşsiz bir yer tutmuştur.

1951 senesinde Emirdağ'da şapka meselesi, bir sene sonrada Gençlik Rehberi isimli eserinin yüzünden açılan davalardan beraat etmiştir, Bediüzzaman Said Nursi. 1953'te Isparta'da açılan bir başka davanın daha lehinde sonuca varması üzerine, Üstad'ın hayatında uzun bir yer tutan mahkemeler dönemi nihayet sona ermiştir. Bediüzzaman Said Nursi'nin bu yıllardan sonra 1960'a kadar süren serüveni önceliklere nispeten daha rahat geçmiştir. Yaptığı ziyaretlerin sonunda engellerle karşılaşmış nitekim "vasiyetnamem hükmümedir" dediği son dersini Ankara'da yapan Üstad daha sonra ağır hasta olarak yolculuklarına devam etmiştir.

Takvimler 26 Mart 1960'ı gösterirken Üstad Bediüzzaman Said Nursi'nin mücadelelerle dolu yaşamı bir otel odasında son bulmuştur. Vefatının ardından Urfa'da Halilürrahman Dergahı'na defnedilmiştir. Ancak sıkıntılar onu ölümünün ardından da takip etmiştir. 27 Mayıs 1960 darbesinin arkasından mezarın kırılarak naaşı askeri bir helikopterle Isparta yakınlarına taşınmıştır. Mezarının yeri günümüzde hala bilinmemektedir.

Said Nursi'nin eserleri Kuran-ı Kerim'in tefsiri açısından farklı bir ekol oluşturmuştur. Eserlerinde pozitif bilimlere yer vermediyse de; İslamiyet'le ilişkilerini izah ederek pozitif bilimlere verdiği önemi ortaya koymaktadır. Eserlerinin günümüzde yoğun bir taleple okunması, onun ileri görüşlülüğünü ve durum tahli-
lindeki başarılarını ispat etmektedir. Said Nursi yaşamını üç döneme ayırmıştır. Doğumundan Risaleleri yazmaya başladığı tarih 1926 'a kadar süren döneme eski Said, bu dönemden 1950 ye kadar süren; Risalelerin telifiyle geçen süreye yeni Said ve 1950 den vefatına kadar olan süreye de üçüncü Said ismini vermiştir. Bu dönemler Üstad'ın fikirlerinin değil bu fikirleri tebliğde zamanın güncel şartlarına göre yön değiştiren tarz ve metodlarının bir sonucu olarak ayrılmıştır. Üstad yaşamı boyunca istibdattan yana olmamış, "İstibdâdın her nevine karşıyım. Onu nerede görürsem tokadımı vururum. Bence istibdâdın en kötüsü ilme yapılan istibdattır. Ben ekmeksiz yaşarım, hürriyetsiz yaşayamam. İman ne kadar gelişirse hürriyet de o kadar parlar. İşte asr-ı saadet!" sözleriyle hürriyetin önemini vurgulamıştır. ❏

Enes Bayraklı

Karls köprüsü

MİSTİK VE MİLİTAN ŞEHİR: PRAG

➤ Çek cumhuriyetinin başkenti Praga çekler „Prah zlatá“ yani altın şehir ismini vermişlerdir. Altı denilmesinin nedeni şehrin mimarisine sarı tonların hakim olmasından değil şehrin eşsizliğini, güzelliğini vurgulamak içindir. Prag (Prah) Çekçe eşik anlamına gelmektedir. Belki de bu ismi ona verenler güzelliğin ve estetiğin eşiği olmasını dilemişlerdir.

Prag'ı görenler, onun bu isme layık olduğuna şahitlik edeceklerdir. Yedi tepe üstüne kurulu, içinden Vltava nehri geçen, yüzyıllardan beri korunan özgün mimarisine sahip Prag, mistik bir masal şehridir. Zaten bir şehri güzel yapan en önemli iki unsur içinden akan bir akarsuya ve engebeli bir topografyaya sahip olmasıdır. Bir şehrin düz bir ovaya değil de tepelerin üstüne kurulması, şehrin gün içinde değişik veçheleriyle temaşa edilmesine imkan tanır. Bunun Prag dışındaki en güzel örnekleri İstanbul ve Romadır. Her iki şehir de yedi tepe üstüne kurulmuştur. Romanın içinden Tiber nehri, İstanbul'un içinden ise bir deniz geçmektedir.

Şehri ortasından ikiye bölerek akan Vлта nehri üzerinde bulunan bir çok köprü ile Prag bir köprüler şehridir. Bu köprülerin en önemlisi Karluv Most (Karls köprüsü) 1357 yılında inşa edilmiştir. Altı yüz metrelik Karls Köprüsü'nün her iki tarafında Hz. İsa, azizler ve muhtelif şahısları temsil eden otuz tane barok heykel vardır. Bu heykellerden bir tanesi de, bir Osmanlı yeniçeri askerinin heykelidir. Bu heykel orta çağda Avrupa'da türklerden ve özellikle yeniçeri askerlerinden duyulan korkuyu yansıtmaktadır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Prag tarihi özellikleri bugüne kadar korunmuş, gotik, barok, neorönesans gibi farklı bir çok mimari devirleri aynı anda görebileceğiniz bir açık hava müzesidir. Bu güzelliği korumak için çekler, büyük bir bedel ödemeyi de göze almışlardır. Hitler ikinci dünya savaşının başında Prag'ı bombalamakla tehdit ettiğinde, çekler Prag zarar görmesin diye şehri Hitlerlere teslim etmişlerdir. Bu teslimiyetin arkasında bir korkaklıktan ziyade büyük bir bilgelik yatmaktadır. Zira tarih insanoğluna şunu göstermiştir ki kaba kuvvete dayalı işgaller zamana yenik düşmeye mahkumdurlar. Bunun en güzel örneği 13.yy'da İslam dünyasını kasıp kavuran moğol istilacıların takip eden asır içerisinde işgal ettikleri kültürün içinde erimiş olmalarıdır. Prag şehri de üstüne kabus gibi çöken nazi istilasını sabırla ve tevekküle göğüsleyerek onu alt etmesini bilmiş ve bugüne kadar ayakta kalmıştır.

Prag rivayetlere göre prenses libuse ve prens premysl tarafından 6. yüzyılda kurulmuştur. Prag'ın tarihi açıdan en önemli bölgeleri eski şehir (Stare Mesto), yeni şehir (Nove Moste), küçük yaka (Mala Strana) ve kalesidir (Hradcany).

Staranestke Namesti eski şehrin en göz alıcı meydanıdır. Meydanın ortasında her saat başında pencerelelerinde Hz. İsa ve 12 havarisini temsil eden kuklaların geçit resmi yaptığı saat kulesi mutlaka görülmesi gereken eserlerdendir. Eski şehrin neredeyse tamamı tarihi eserlerden oluşmaktadır. Ama biz yine de bazı önemli eserlere değinelim; Tyn Kilisesi, Tyl Tiyatrosu, Sinagog-Yahudi mahallesi ve Avrupa'nın en eski üniversitesi olan Karl üniversitesi (1348).

Yeni şehrin (Nove Moste) sadece ismi yenidir. Yeniden kasit eski şehirden yüz sene sonra 1340'ta kurulmuş olmasındandır. Yeni şehirde daha çok Barok ve Neorönasans dönemi eserleri yer almaktadır. Bunlardan bazıları Wenceslas Meydanı, Milli Tiyatro ve Milli Müze'dir.

Eski şehrin karşısında yer alan küçük yakada kendinizi Arnavut taşı kaplı dar sokaklarda kaybederek Prag'ın mistik ve gizemli havasını soluyabilirsiniz. Prag'ın bu şirin mahallesinde bir çok küçük kilise, parklar ve şatolar bulunmaktadır.

Prag'ın kalesi, Prag'a hakim (Hradcany) bir tepenin üzerinde kurulmuştur. Bu kalenin içindeki şato krallık döneminde eski Bohemya krallarına, komünizm döneminde komünizm şeflerine ve komünizm sonrasında ise filozof Kral Vaclav Havele ev sahipliği yapmıştır.

Prag'ın uysal ve mistik bilgeliğinin yanında bir de militan yüzü vardır. Prag'ın çocukları 1968 de komünist tiranlığa başkaldırarak tankların namlularına karşı göğüslerini siper etmişlerdir. Bu başkaldırı tarihe Prag Baharı olarak geçmiştir. Ayaklanan bir çok Çek genci Rus tankları altında can vermiştir. Başkaldırı Jan Palach isimli bir felsefe öğrencisinin ulusal müzenin önünde kendini yakmasıyla başlamıştır. Jan Palach dört gün yoğun bakımda kaldıktan sonra hayata veda eder. Şehirdeki protestocuların sayısının yüz binlere ulaşmasıyla Ruslar tanklarla kente girerler ve isyanı kanlı bir şekilde bastırırlar.

Çekler 68'de ektikleri tohumların meyvelerini 89'da yaşanan kadife devrimle almışlardır. Bu devrime Kadife Devrim denmesinin nedeni şiddete başvurmadan barışçıl protestolarla bir rejim değişikliğinin gerçekleştirilmiş olmasındandır. Tiyatrolarda örgütlenen sanatçıların başını çektiği bu devrimin lideri bir Avante Garde tiyatro yazarı olan Vaclav Haveldi. Aliya İzzetbegoviç gibi Vaclav Haval de Bilge Kral olarak adlandırılmıştır.

Prag denilince akla gelen ilk isimlerden birisi de yirminci yüzyılın en büyük edebiyatçılarından biri olan Franz

Karls köprüsündeki Osmanlı yeniçeri askerinin heykeli

Kafka'dır. Kafka Prag'da doğmuş ve orada büyümüştür. Romanlarına yansıyan zengin hayal dünyasının oluşmasında bu şehrin çok büyük bir etkisi vardır. Prag Kafka'nın yanısıra Rainer Maria Rilke'nin ve Çek edebiyatının ustalarından Milen Kundera'nın da şehridir.

Edebiyatçıları, mimarisi, tarihi, Bohemya kristalleri ile ünlü Prag Avrupada gezilmesi, görülmesi gereken şehirler listesinin en başlarında yer almayı hak edecek bir zenginliğe sahiptir. Sadece bir gün hiç bir müzesine girmeden, ortaçağdan kalma gizemli sokaklarında dolaşmak bile Prag'ı sevmenize yetecektir. Eğer hala ziyaret etme fırsatı bulamadıysanız, altın şehir Prag ve Karl köprüsündeki yeniçeri sizin onu keşfetmenizi bekliyor.❏

Bilmem ki ne mâna vermeli?
Beni böyle mahzun eden
Eski efsanelerden biri,
Çıkmaz oldu düşüncemden.

Hava serin, kararmak üzeredir;
Ren nehri akmakta sakin sakin;
Parıldayan dağın zirvesidir
Işığında akşam güneşinin.

...
(Lorelei)

Yeter Demir
ydemir@sabahulkesi.net

KİTAPLARIN YAKILDIĞI YERDE: *HEINRICH HEINE*

➤ Heinrich Heine, 13 Aralık 1797'de Almanya'nın Düsseldorf şehrinde Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası, Hannover'den çıkıp, Düsseldorf'a yerleşmiş Samson Heine; annesi safardi soyundan doktor kızı Peira van Geldern'dir. Heine ailenin ilk çocuğu olduğu için bütün ilgiyi üzerinde toplamış, istediğini kolay elde eden bir çocuk olarak yetiştirilmiştir. Heinrich Heine'nin ailesinin yoğun ilgiyle yetiştirilmesinin daha sonraki yaşamında arkadaşlık kurmada zorlanan, içine kapanık, sabırsız ve sıra dışı karar veren biri olarak kişiliğini etkilediğini, olumsuz izler bıraktığını görürüz. İleriki yıllarda ise arkadaş çevresinde, okul arkadaşı Adolf Strodtmann, Heine'den şöyle bahseder: "İyi niyetli ve aşırılık derecesinde yumuşak, doğuştan gelme duyarlılığından neredeyse utanırdı ve bunu inatçı bir gururla, kaba itici bir davranış biçiminin arkasında saklamaya çalışıyordu." (Hauschildwerner,52)

Heinrich Heine, ilk şiir denemelerini lisede yazıyor. Onun şiirlerinde tamamıyla bir zıtlık hâkimdir. Aynı şiirde çok sevdiği bir şeyden hem coşkuyla söz eder hem de acıyla. Çoğunlukla dörtlük şeklinde yazdığı şiirlerini, 'halk şiirinin köklü incelenmesi, öğrenimi, uyumcu, cici şiire karşı mücadele ve orijinallik çabası' olarak tanımlıyor. (Liedtke,45) 1814 yılında Ticaret lisesine gönderiliyor. Kendini edebiyatta bulan Heine için bu okul çok sıkıcı geçiyor. 1816'da babasının da desteğiyle Frankfurt'a gidiyor. Orada bir bankada staja başlıyor. Fakat bu işte başarılı olamayınca çok geçmeden Düsseldorf'a geri dönüyor. Heine'nin ticareti sevmediğini anlayan ailesi, -yahudilerde hukuk eğitimi çok önemli olduğu için- onu Bonn'a hukuk okuması için gönderiyor. Hukuk eğitimi Bonn, Göttingen ve Berlin'de geçmek üzere yedi yıl sür-

yor. Heine, bu sürenin çoğunu edebiyat, felsefe ve tarih derslerine ayırmıştır. Heine, "Alman üniversitelerinde geçirdiği bu yedi yıldan, üç güzel, çiçekler açan yılını Roma Hukuku'na, hukuk tutuculuğuna, bu liberalliğe aykırı bilime, boşuna harcadığını" söyleyecektir. 'Hukuk neydi ki? Hukuk mülkiyetin ve egemenlerin hizmetindeki despotizmin, haksızlığın, devlet tarafından haklı çıkarılma bilimi değil miydi? (Liedtke, 33-34)

Heine'nin üniversite yılları, Fransa'daki devriminin etkisiyle Almanya'da yapılan baskılara karşı kurtuluş mücadelesiyle geçmiştir. Üniversitede bu kurtuluşa destek veren öğrenci ve profesörlerin de katıldığı 'Burschenschaft' denilen birlikler oluştu. Heine Bonn'da böyle bir öğrenci derneğine üye olduğu için yakalanır fakat kendisine bir zarar verilmeden bırakılır. "Prusya Kralı III. Friedrich, Fransız Devrimi'nin baskısı altında önceden verilen anayasa sözünden döner. Sansürü ağırlaştırılır. Kalın kitapların hem fiyat, hem de içerik olarak normal vatandaşa fazla geleceği ve çok kısıtlı bir çevrede kalıp, yayılamayacağı, fazla etkin olamayacağı varsayıldığından, yalnız yirmi demetten (320 sayfa) az olan eserler sansüre tabi tutulur. Bu yüzden şair, sansürü aşmak için hep 320 sayfadan kalın kitaplar yayınlamaya çalışmış, bunun için de çoğu kez birkaç eserini bir kitapta toplamış. (1)

Seyahat Tabloları'nı yayınlarken 20 demet sınırını geçmek için şair dostlarından malzeme istemiştir.

Heine Schlegel'in hiçbir dersini kaçırmaz. Edebiyat tarihi, şiir ve vezin teknikleri, Yunanistan'dan İspanya'ya, İtalya'dan Hindistan'a dek yazın-şiir biçimleri üzerine köklü bir eğitim görür. Şiirlerini sunduğu öğretmeninin, dikkatini çeker. Öğretmen, genç Heine'yi konağında kabul eder, şiirlerini düzeltir, çeviri yapmasını, çeşitli teknikleri denemesini öğütler. Schlegel'in düzeltilmesini istediği şiirlerin başında, bir dize için saatlerce uğraştığını anlatıyor Heine. "(2) Fakat Heine, romantizmin öncülüğünü yaptığı Schlegel'e karşı çıkmış ve her çağın kendine ait bir şiir yapısının olabileceğini vurgulamıştır.

Heine, çok sorun yaşadığı Bonn'dan eğitimine devam etmek üzere Göttingen'e gitmeye karar verir. Orada yeni bir çevre edinen Heine, filolog Georg Friedrich Benecke ile tanışır. O yıllardan şöyle bahseder:

"1300 öğrenciden en az bini alman, bu binden yalnız dokuzu eski Almanca dersine geliyor. Atalarının iç dünyasını, kendi oluşumlarının ruhsal temelinin merak eden yalnız dokuz kişi ah Almanya! Meşelerin ve vurdumduymazlığın, duygusuzluğun ülkesi.(Liedtke, 41-42)

Göttingen'de bir arkadaşıyla girdiği düellodan dolayı okul yönetimi tarafından gözaltına alınır ve 1821'de Heine'ye, altı aylık Göttingen'den uzaklaştırılma cezası verilir. Heine, Göttingen'de ilk tiyatro eserini Almansor'u tamamlar. Bu eserinde 1500'lü yıllarda İspanya'daki Hıristiyan-Müslüman çatışmasında kurulmuş bir medeniyetin cinayetini anlatır.

"Almansor, 23 Ağustos 1823'de Braunschwig'da sahneye konacak ama seyirci protestoları sonucu bitirilemeyip, yarıda kesilecektir. Olayın başkahramanları Ali ve Evlatlığı Süleyman, Hristiyanlatırılmış araplardandır. Ali'nin oğlu Almansor ile Hasan bu durumu içlerine sindiremeyip kaçanlardır. Katolikler 1300 sütunlu Cordoba Camii'ni kiliseye çevirirler. Arap krallarının Allah'a adadığı cami, şimdi bir kilisedir. Almansor bu sütunlara şöyle seslenir:

'Ah siz sütunlar, siz dev ve güçlü
Bir zamanlar süslediniz Allah ününü
Şimdi biat etmek zorundasınız, hizmetkârane
...'

Yine oyunun bir sahnesinde Almansor, Kur'an'ı kastederek 'Kitabı da yakıtılar' deyince, dostu Hasan, 'Bu henüz ön oyun. Kitapların yakıldığı yerde birgün, insanları da yakarlar!' diye yanıt verir. (I,284) Heine'nin ilk büyük yapıtındaki bu tümce, tarihte çok kez gerçek olacak, hatta gün gelecek, onun da kitapları insanlarla beraber yakılacaktır. "

Heine, Göttingen'den Hamburg'a gider ve tek taraflı âşık olduğu kuzeni Amelie'nin nişanını öğrenir. Amcasının desteğiyle Berlin'e okuluna devam etmeye karar verir. Heine, 1821 Martında Berlin'e geldiğinde 23 yaşındadır. O zamanlar Berlin, endüstri, sanat ve kültür alanında en büyük alman şehridir. Burada 'ünümün beşiği' dediği şair Friedrich Wilhelm Gubitz'le tanışır ve Gesellschafter dergisinde şiir ve yazılarını yayınlı. 1822'de ilk kitabı şiirleri yayınlı. Bunu sırasıyla Almansor, Lirik İntemzzo ve William Ratcliff izler. Bu yıllarda III. Friedrich Wilhelm, yine üniversiteleri sıkı kontrol altında tutuyor ve birçok kitabı sansür getirip ve yasaklıyordu. Heine bu yıllardan; 'Biz Almanlar, en akıllı, en güçlü halkız... Ama bizde tabancayla ateş edene üç lira ceza yazılır, gazeteye 'Karım özgürlük kadar güzel bir kız doğurdu' diye ilan verin, sansürcü "özgürlük"ün üstüne bir çizgi atar. (Liedtke,47)

Heine 1823 Mayıs'ında hukuk fakültesinde ilerleyemediği için Berlinden ayrılıp Hamburg'a ailesinin yanına

gelir. Zor dönemler yaşayan ailesinin yanında 1824'e kadar kalır ve tekrar hukuk eğitimini tamamlamak için Göttingen'e gider. 1825 yılında Heine hukuk doktoru olur. Aynı yıl kendini gizlice vaftiz ettirip Protestan mezhebine geçer. Heine, ilerleyen zamanda bu durumdan pişman olmuştur. Kötüye giden sağlığı için doğayla baş başa kaldığı Harz Gezisi'ni yapar. "Harz Gezisi, Heine'nin sanatında olgunluk döneminin ilk yapıtı sayılıyor. Burada geliştirdiği düşünceleri, bu geziden topladığı gözlemlerini Heine, daha sonraki eserlerinde sık sık işleyecektir. "(3)

Bu gezi sırasında Heine, Weimar'da ünlü şair Goethe'yi de ziyaret eder. Bu görüşmede Goethe, 'Şimdi ne üzerine çalışıyorsunuz?' diye sorduğunda 'Kendi Faust'umu yazmakla meşgulüm' demiştir. Goethe'nin günlüğünde bu görüşmeyle ilgili sadece 'Göttingen'den H.' notu vardır. Heine Goethe'yi ve 'bir şiir ne kadar az anlaşılırsa o kadar iyidir' şeklindeki şiir görüşünü eleştirse de onun eserleriyle ilgili 'insan böyle bir şeyin alman dilinde mümkün oluşuna şaşar kalır' demiştir. (Romantik Okul, III, 403)

Heinrich Heine, ikinci gezisine Norderney adasında yapar. Burada denizden çok etkilenir. Heine deni için şiir yazan ilk Alman şairdir. "Denizi ruhum gibi seviyorum. Çoğu kez bana, deniz, sanki benim ruhummuş gibi geliyor... Doğanın, şu çevremi sarışındakış ulu basitliği, beni ehilleştiriyor, aynı anda yüceltiyor, hem de hiçbir başka yüce çevrenin erişemeyeceği ölçüde." (II, 224)

Heine 1825'de Lüneburg'a ailesini yanına dönüyor. Avukatlık mesleğinde başarılı olmayınca intiharın kıyısına geliyor. Bir arkadaşına yazdığı mektubunda noel hediyesi 'kendini vurmama' sözü veriyor. "İçimde neler oluyor bir bilseydin, o zaman bu sözün gerçekten, ne büyük bir armağan olduğunu anlardın ve şimdi yaptığın gibi gülmezdin, aksine benim şu andaki halim gibi ciddi olurdu. Kısa süre önce, Werher'i okudum. Bu benim için gerçek bir şans. Kısa süre önce Heinrich Von Kleist'in Kohlhaas'ını da okudum, yazar için hayranlıkla doluyum, kendini vurup öldürülüşüne ne kadar üzülsem azdır bunu neden yaptığını çok iyi kavriyorum.'" (Hausc-

hild-Werner,100)

1826-1827 arası şair sürekli eserlerini yazmakla meşguldür. Yazdığı eserlerinde çağın sorunlarını el alıp, biçimde değil özde bir bütünlük vermeye çalışıyor. 1827'de yazınıladıüi Şarkılar kitabı on yıl sonra artarda baskılar yapıyor, Lore-Ley şiiri başta olmak içindeki birçok şiiri besteleniyor. 1827'de Seyahat Tabloları'nı yayınlayıp İngiltere'ye seyahate çıkıyor. Heinrich Heine, beklentiyle gittiği İngiltere'den memnun kalmamış ve şunları söylemiştir: 'İngilizin konukseverliği öyle sahte mekaniktir ki, onun verdiği en iyi ziyafet bile, bir bedevinim sunduğu bir avuç hurmanın yarısı kadar tatlı olamaz. (Hauschild-Werner,118)

1827 Ağustos'unda Hamburga geri döner. Grimm Kardeşler ve Ludwig Börne ile tanışır. Münih'de yayınlanan 'Neue Allgemeine Politische Annalen' dergisinin redaktörlüğünü yapar.1828 Nisan'ında dergi için kaliteli yazarlar bulamayınca 'Almanların hiçbir politika anlayışı yoktur, çünkü iyi politik kalemler yoktur' diyerek dergiye son verir. Milano seyahatinden sonra babasının kısa bir süre önce öldüğünü haber alır ve 'o tüm insanlar içinde en çok sevdiğimdi' der.(Liedtke,82)

Heine son kitabının da yasaklanmasıyla çok huzursuz olduğu Almanya'dan Paris'e gider. İlk aylarda 'Siz benim halimi soran olursa, deyin ki: Sudaki bir balık gibi. Veya daha iyisi, millete deyin ki: Eğer denizde bir balık, diğerine halini sorsa, onun yanıtı 'Paris'te Heine gibiyim' olacaktır. (Liedtke,90) diye bahseden Heinrich Heine, daha sonra; 'Bakış biçimimizde ve tahayyülümüzde şimdi ne büyük değişiklikler olmalı! Hatta yaman ve mekân temel kavramları, sallanmaya başlıyor. Demiryollarıyla mekân öldürülüyor ve bize yalnız zaman kalıyor. Bir de sonuncuyu öldürmeye yetecek paramız olsaydı! (...) Bana, sanki tüm ülkelerin dağları ve ormanları Paris'e yanmış gibi geliyor. Şimdiden alman ihlamurlarının kokusunu alıyorum; kapının önünde, Kuzey Denizi'nin dalgaları çarpıyor' (Hauschild-Werner,171)

1832 Mart'ında Alman Basın ve Vatan Derneği Heine'yi yönetim kuruluna seçiyorlar. Ancak o dayatılmak istenen yönetmeliklerin boş olduğuna inanıyor ve şu sözlerini ekliyor. 'Biz, bu yeryüzündeki tüm insanların, eşit asalete doğduğu ve hiçbir insanın doğum, köken nedeniyle, devlete imtiyaza sahip olmaması gerektiği prensibi için döğüşüyoruz! Bu ilkenin taraftarlarına demokrat diyoruz ve partilerinin adı demokrasidir. Bu ilkenin karşıtları, gayri ahlaki ve mantık dışı bir biçimde, 'bir insanın diğerinden daha asil yaratıldığı ve bu kazanım nedeniyle, daha fazla hak sahibi olması gerektiği ilkesini savunulardır, Bunlara aristokratlar ve partilerine de aristokrasi diyoruz. Bu partiyle mücadele bizim görevimiz.(...) Hükümet biçimi yalnızca araçtır, demokratik prensip ise asil amaç. Ben hükümet biçimi için kavga, boş bir kavgadır diyorum' (Hauschild-Werner,371)

Heine'nin sanat anlayışını da yine şu sözlerinden

çıkıyoruz:!Sanatta en yüksek olan ne? Yaşamın tüm diğer manifestasyonlarında en yüksek olan neyse o: Aklın, gönlün bilinçli özgürlüğü(...) Sanatta özgürlüğün bu kendi bilinci, özellikle biçimdeki tavırla ortaya çıkar ama asla öyle değil. Gerçekten büyük şairler, çağlarının büyük çıkarlarını her zaman, uyaklı gazete yazılarından başka kavradılar. (V,438)

1834 yılında Pari'te teyzesinin yanında ayakkabı satıcılığı yapan ve okuma yazması olmayan Crescence Auguti-ne Mirath adında genç bir kıza beraber yaşar ve ona Mathilde ismini takar. Nedeni de onun ifadesiyle 'çünkü Crescenza ismi gırtlığını acıtmaktadır' (Liedtke, 103)

Mahilde'nin okuma-yazması olmadığı için Heine'nin arkadaşlarına onun gerçekten ünlü bir şair olup olmadığını sorar. 5 Mayıs 1842'de Hamburg'da büyük bir yangın çıkmış, annesinin ve amcasının eviyle beraber yirmi bin insan evsiz barksız kalmıştır. 1845'li yıllarda ekonomik krizin ve iktidardaki rejimin baskılarına karşı 'Yoksulluğa Son Verme' adlı bir kitap yazar. Yoğun çalışmaları yüzünden önce hastalanan şairin sol tarafına felç vurur. Hastalığı Heine'ye çok ağır gelir Annesine: 'Bu hastalığın en kötü yanı, bu kadar uzun süre yaşamak zorunda kalmak' demiştir. 1856 Şubat'ında Heine, Seyahat Tabloları'nın düzeltmeleriyle meşgul olurken ağır bir şekilde ağrıları başlar. Bakıcı bayanların söylediğine göre Heine'nin son sözleri 'kâğıt ve kalem' olmuştur. Cenazesi vasiyeti üzerine hiçbir din adamı katılmadan ve dini tören yapılmadan kaldırılır. ❖

Ölüm
soğuk bir geceden başka bir şey değildi
yaşam ise
sıcak ve bunaltıcı bir gün...
(Heinrich Heine)

Dipnot:
(1,2,3) Almanya. Bir Kış Masalı, Serdar Dinçer

PAN'S LABYRINTH

Pan'ın Labirenti

Yusuf Kocamaz

ykokamaz@sabahulkesi.net

➤ 20. yüzyılın ilk yarısında İspanya... Bir zamanların hızlı sömürgecisi, dönemin hakim sistemi kapitalizme ayak uydurmada sancılanıyor. Rusya'daki devrimden etkilenip gaza gelen komünizm taraftarları gördükleri rüyanın etkisiyle kıyasıya mücadele vermekteler. Fakat, düşledikleri zafere ramak kala, Hitler'in göz ardı edilemez desteğiyle yenilirler. Faşist iktidar iç savaşın mutlak galibidir. "Acaba öyle midir?" diyen bir kaç parça gerilla, savaşlarını sınır bölgelerde devam ettirmeye çalışırlar var güçleriyle. Mesele Navarra'da...

Son yıllarda sinema sanatı adına üretilmiş en titiz ve güzel çalışmalardan biriyle karşı karşıyayız. Pan'ın, bir ucu yaşayan dünyanın karanlık bir yüzüne, diğer ucu yeraltında yahut bilinçaltında ama sürekli burnumuzun dibinde bir yerlerde duran "öteki ülke"ye açılan bol metaforlu, labirenti.

Film semiyotik öğelerle öylesine döşenmiş ki, aradan bir boşluk bulmak ve nefes almak imkânsız nerdeyse. Ergenliğin eşiğinde ama hala hayaller gören bir kız ve kanayan yeni İspanya; sert, asker, acımasız, disiplinli bir "üvey" baba ve faşist rejim; kocası ölmüş, yalnız kalmış, nihayetinde bu askere sığınmış, onun bebeğini karında taşıyan bir anne ve eski, geleneksel ve hatta dindar İspanya; garnizonun baş hizmetçisi, gizli gerilla, maharetli ama içi içini yiyen bir kadın ve savaşı kaybeden ama savaşı içinde yaşatan suskun devrimciler;

herkesin yarasını sarmaya çalışan, ama soran; bu yolun nereye çıkacağını soran bir doktor; dağlarda gerillalar; kalın ve haşmetli bir ağacın köklerine yerleşmiş kocaman bir kurbağa ve midesinin altındaki kıymetli anahtar; zihin duvarlarımıza tebeşirle çizdiğimiz kapıların ardında açılan iç dünyamızın zengin sofrası ve o sofranın başında oturup iştahlı çocukluğumuzu yiyen insansı canavar... Ve Pan... Doğa'dan olan, toprak kokan. "Öteki Ülke"nin kapısının bekçisi, şüpheli, tedirgin ama iri yarı... Her şey öylesine güzel yerleştirilmiş ki filmin içerisine önünüze sunulan bu güzel sofradan ne derece lezzet alacağınız artık sizin sinemaya bakış açınıza bağlı.

Kısaca öyküsünden bahsedecek olursak... Ofelia (Ivana Baquero) 10 yaşlarında, zamanının büyük kısmını peri masalları okuyarak geçiren küçük bir kızdır. Annesiyle birlikte asker olan üvey babasının tayin olduğu sınır karakoluna taşınır. Bir gece bir peygamberdevesi (ya da ona benzer bir böcek) suretinde bir peri yatağına gelir ve onu karakolun yakınındaki eski labirente götürür. Labirentin orta yerindeki derin kuyuda kendisini bekleyen bir Pan, onun Karanlıklar Ülkesinin prensesi olma ihtimalinin yüksek olduğunu ama bundan emin olmak için üç sınavı başarıyla geçmesi gerektiğini söyler. Kaptan Vidal, tam bir düzen adamı ve merhametsiz bir askerdir. İsyanların hala daha sürmekte olduğu bu dağ karakoluna da kendi isteğiyle gelmiştir. Dağlarda ki isyancılar karakolda hizmetçilik yapan Mercedes

(Maribel Verdu)'in yardımıyla direnişlerini ısrarla sürdürmektedirler. İspanya yakın tarihinin, sanki özeti çıkarıldığı bu ormanlık bölgede, Ofelia, bir taraftan Pan'ın verdiği görevleri yerine getirmeye çalışır, diğer taraftan da annesinin alışmaya çalıştığı ve kendisinden de alışmasını istediği sert mizaçlı babasına karşı, içinden, annesini ve doğacak kardeşini koruma duygusu besler.

Şunu belirtmeliyiz ki, bu film için yanlışlıkla çocuk filmi deme gafletine düşülmemelidir. Bilakis belli bir yaşın altındaki çocuklar için sakıncalı olacak derecede bir kaç şiddet sahnesi içermektedir film. Ve anlattığı şey, bir çocuğu değil iyi bir damak tadı olan sinema seyircisini muhatap almaktadır.

Filmin bir diğer artısı da tabii ki makyaj ve görsel efektler... Özenle kurulmuş mekânlar içerisinde Pan, periler ve çocuk yiyen canavar güzel resmedilmiş. Tabi Pan'ın başarısında, o ağır makyajın altında rol kesen Doug Jones'in büyük payı var.

İspanyolca'nın etkileyici tonlaması ve şiirselliğinin görüntüyle kusursuzca bütünleştirildiği filmde müzik de önemli rol oynuyor. Javier Navarrete'nin bestelediği soundtrackler sizi bir peri masalında olduğunuzu inandırıyor. Ama mutlu bir peri masalı değil, hüzünlü, karanlık, yalnız ve unutulmuş bir masal. Özellikle Mercedes'in Ofelia'ya mırıldandığı "sözlerini bilmiyorum." dediği ninni ("Nana").

Son zamanlarda atağa kalkmış olan Meksikalı sinemacılar bu filmi son haline getirmek için güç birliği yapmışlar sanki. Filmin yapımcılarından Alfonso Cuaron fikir bazında destek verirken, son zamanların bir diğer harika filmi "Babel"ın yönetmeni Alejandro Gonzales Inarritu da filmin kesiminde yardımcı olan isimlerden.

Meksika, belki biraz da Küba sinemasının yardımıyla, öne açılan bir sinema büyütüyor. Küba sinemasının yardımıyla diyoruz çünkü Küba'nın muhalif duruşuna karşın bir takım güçler tarafından Meksika öne sürülüyor olabilir. Elbette bu sadece bir görüştür. Hatta Babel'in modern dünya eleştirisi ve Pan'ın Labirenti'nin Komünist motifler taşıması bu görüşe ters düşüyor görülebilir. Zamanla daha çok anlayacağız elbette.

Hasıllı; "şöyle adam gibi bir film izlemeyeli de çok oldu" diyenimiz varsa Pan'ın Labirenti'ni bir deneşin diyebiliriz.

El Laberinto del Fauno:

Tür: Fantastik/Dram

Yönetmen: Guillermo del Toro

Senaryo: Guillermo del Toro

Görüntü yönetmeni: Guillermo Navarro

Müzik: Javier Navarrete

Yapım: 2006 Meksika/İspanya/ABD

DÜNDEN BUGÜNE MÜZİĞİMİZ

Muhammed Emre Karalı

Hem bilim hem de sanat olma özelliğine sahip yegâne disiplin olan müzik, biz pek farkına varamasak da aramızda konuştuğumuz dilin haricinde de kullandığımız, ikinci bir dilimizdir. Geçmişten günümüze köprüler kurup geçmişimiz, kültürümüz ve en sade şekliyle bizim hakkımızda, duyabilecek nezih kulaklara sahip zümreye, kulağa hitap eden bir şölen eşliğinde istenileni sunar müzik. Ve kulaktan yüreğe intikal ederek içten içe bizi anlatır bize.

Bizim için maddeden çok manayı temsil eden bu sanatın tanımı herkese göre farklıdır. Kimine göre seslerin veya sessizliğin notalarla uyum içerisinde bir zaman sürecinde düzenlenmiş hali olarak tasvir edilse de müzik, kimine göre matematiğin edebiyatla dansı, bir uyum ilmi veyahut hayatın ta kendisidir.

'Çok insan anlamaz eski musikimizden. Ve ondan anlamayan bir şey anlamaz bizden ...' (Yahya Kemal)

Yahya Kemal Beyatlı'nın bu mısradaki altını çizmek istediği şey şöyle başımızı kaldırıp toplum olarak pek dönüp bakmaya mecalimiz kalmayan tarih sayfalarını çok da geriye dönmeden biraz araştırmamız ve üzerinde düşünmemiz olabilir. Ve bunun vurgulanmak istenen gerçeğin tecellisinde şüphesiz büyük bir rolü olacaktır. Müziğin hayatımızdaki rolü ve toplum olarak yaşantımızı büyük ölçüde yansıttığı hatta hayatımızın öyküsünü anlattığı bir vakıadır. 'Bir müzik eserini meydana getiren bütün ayrıntılarda, bir toplumun hikâyesi, uzunca bir geçmiş gizlidir. Dikkatlice dinlendiğinde, toplumsal geçmişin uzun, hüzünlü, sevinçli bütün seslerini duyabilmek, müthiş bir yaşam zenginliğiyle karşılaşmak mümkündür. Melodik bir tarih ya da tarihin melodik anlatımını niteliğini taşır toplumun müzikleri...'

Konfüçyüs'e göre bir toplumu en iyi şekilde tanımak için ilk önce o toplumun müziğini

dinlemek gerekir. Çünkü müzik, toplumun kendisini ifade etmek için kullandığı başka bir dildir. Toplum, pek farkına varmasa da şarkılarında büyük ölçüde kendisini anlatır. Ve mütemadiyen tekdüze giden bir alışveriş söz konusudur. Toplum şarkıları söyler, şarkılar da toplumu...

Toplum olarak müziğimizin çok çeşitli kültürlerle harmanlanması bir tesadüf değil, sanattaki etkileşimin ne derece ciddi olduğunun kanıtıdır. Zaten günümüzde bile birçok farklı millete, dine, dile ve ırka ev sahipliği yapan ve geçmişte de aynı ev sahipliğini hoşgörülle üstlenmiş anadolunun kültürel olarak bu denli zengin olması, bu etkileşimin boyutunu ortaya koyar mahiyettedir. Avrupa için de aynı etkileşim söz konusudur. Özellikle 18.yüzyılın ortalarından itibaren Türk ezgilerinden ve mehterin ritmik yapısından yararlanarak eser bestelemek, Batılı müzisyenler için deyimi yerindeyse adeta bir moda haline gelir. Mesela Wolfgang Amadeus Mozart, La Majör Piyano Sonatı'nın son bölümünde ünlü 'Alla Turca'sını yazar. Bu eserinden başka, Türkleri konu alan başka eserleri de vardır: KV 219 Türk Konçertosu, KV 344 Zaide Operası, Saraydan Kız Kaçırma, Kahire Kazı, vs. Mozart'ın yanı sıra Beethoven'ın bazı eserlerinde bu etkiyi görmek mümkündür. 19. yüzyılın başlangıcında batılı müzisyenlerin İstanbul'da konser vermeye başlamaları Batı müziğiyle Doğunun çok güzel harmanlanmış Osmanlı müziğini etkileşim sürecine sokmuştur. Ve Osmanlı'da 2. Mahmut tarafından kurulan Musika-yı Hümayun'un başına İtalyan Giuseppe Donizetti'nin getirilmesiyle Osmanlı müziğinde Batı müziğinin yoğun olarak etkileri başlamış ve kendi tabiiğinden zamanla ayrılmıştır.

Kültür ve medeniyet açısından, doğu kültürünün aydınlık ülkelerinden biri olan Osmanlı bünyesindeki Osmanlı müziği icracıları, saraydaki bu denli değişimden paylarını olumsuz yönde almışlardır. Bu etkileşim süreci, Osmanlı'nın bunalımlı dönemlerinde yaşayıp 'müzik öyle bir deniz ki; ben sadece paçalarını sıvayabildim, içine giremedim' sözünün sahibi, hem dünyevi hem de dini müziği ve kendine öz tavırlarıyla ünlenen, ünlü bestekar musikîşinas Hammamizade İsmail Dede Efendi (Dede Efendi) ve onun gibi değerli musikîşinasların saraydan ayrılmasına veyahut uzaklaşmasına zemin hazırlamıştır. Osmanlı'nın son devirlerine kadar Klasik Türk Musikimizin, Batı müziğiyle beraber saraydaki yeri eskisi kadar gözde olmasa da korunmaya çalışılmış ve en azından Cumhuriyet'e kadar faaliyetlerini sürdüren Dergahlarda ve Mevlevihanelerde canlılığını sürdürülmüştür.

Cumhuriyet döneminde ise harf devrimi, kılık kıyafet devriminin yanında müzikte de birkaç kişinin kararı ile halka ait geleneksel ve köklü değerlerimiz köklü bir değişime uğratılmaya çalışılmıştır. Musikimizin gayri milli ve hastalıklı olduğu görüşlerini ileri süren çevre ile Batı müziğinin yeni medeniyetimizin müziği olduğunu kabul edip milli müziğimizin halk müziğimizle batı müziğinin

izdivacından doğacağını kabul eden çevre maalesef ayındır. '1926 yılında İstanbul konservatuarındaki Klasik Türk Musikisi bölümü kapatılmış bununla da kalınmamış, aynı yıl Klasik müziğin tabii bir eğitim aktarım mekanı olan Tekke ve Dergahlar kapatılarak bu müziğin bütün gelişme yolları ortadan kaldırılmış ve daha sonra da bütün okullardan Klasik Türk Musikisi eğitimi kaldırılmıştır. Buna bir anlamda 'Kaynak kurutma operasyonu' da denilebilir.'

Günümüz müziği ise dünden oldukça farklı ve maalesef gidişatı düne oranla çok daha karamsar. 20.yüzyılın sonuna doğru büyük ölçüde müziğin amacı değiştirilmiş, sanat adına eserler ortaya koymak, ruhu dinlendirmek, duyguyu paylaşmak, acıyı ve tatlıyı hissettirmek, yüreğe hitap etmek, kültürle yaşatmak yerine, müziğin kalitesi inanılmaz derecede düşürülmüştür. Sadece çıkarlarını ön planda tutup tek derdi para kazanmak olan veya müziklerine tıkabasa mesaj doldurup sanatın ciddiyetini kaybeden kitlelerin insanlara müzik eseri diye sundukları ehemmiyetsiz ritimleri, ilkokul seviyesinde yazılmış sözleri ve müzik dedikleri emeksiz hazırlatmaları, müzik gibi hem bilim hem de sanat kategorisine giren bir disipline dahil etmek ve bütün bu çirkeflikleri yapıp sanatı öldüren insanları, asıl anlamı göze, kulağa ve en önemlisi yüreğe hitap edebilen 'SANATÇI' olarak anmak ne derece mantıklı olur?

Zamanla insanlığın kendini ifade edebildiği soyut kavramların değer kaybedip sadece maddeye önem veren nesillerin ve düzenin tecelli etmesi mutlak olarak müziği de derinden etkilemiştir. Müzikteki doğallık buna oranla azalmış ve müzik sanattan büyük derecede ayrılmıştır. Bundan sonra da müziğe kendini ifade etmekte güçlük çeken bir takım insanlar için ninni mâhiyeti kazandırılmıştır.

Bütün bunlara rağmen ülkemizde veya farklı yerlerde tek tip insan üretmeye çalışan bu müzik sektörünün farkında olan insanlar var; bunalmış insanlar var müziğin anlamını idrak etmeye çalışan insanlar var; bunları fark etmek müzikle ilgilenen biri olarak bana umut veriyor ve beni mutlu ediyor. ❖

1. Çetinkaya, Yalçın; Müzik Yazıları, Cumhuriyet ve Müzik, Kaknüs Yayınları, 1999, İstanbul, s.89

2. Çetinkaya, Yalçın; MüzikYazıları, Müzik ve Etkileşim, Kaknüs Yayınları, 1999, İstanbul, s.237

3. Çetinkaya, Yalçın; Müzik Yazıları, Cumhuriyet ve Müzik, Kaknüs Yayınları, 1999, İstanbul, s.91

Yitik Cennet

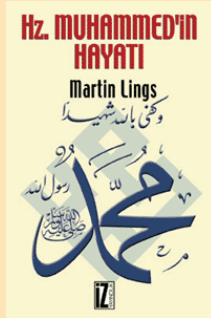
Sezar Karakoç 'Yitik Cennet' adlı kitabında Peygamberimizi 'Yeniden bulunmuş cennet' diye niteler ve onu şöyle anlatır: "O, cennetin kapısı değil cennetin ta kendisidir. Cennetin sekiz rahmet kapısıyla ilintili olarak andığımız sekiz peygamber ve onlara bağlı öbür peygamberler birer kurtuluş kapısı olarak hep O'na açılır. Her ne kadar insanlığı Hazreti Nuh kurtuluş gemisine aldıysa da hakikatte asıl kurtuluş gemisi O'nun getirdiği İslam'dır. Nuh'un gemisi O'na işaret etti. Rahmet perdelerinden bir perde oldu. Her Peygamber O'nun bir cephesiydi. Bütün cephele O'nda bütünlendi. Bu yüzden 'din O'nda tamam oldu'. Yitik Cennet Yeniden Bulunmuş Cennet'e dönüştü O'nda. O geldi ve bütün kadehler kırıldı. O geldi ve bütün gurur anıtları devrildi. Mecusi ateşi söndü Sasani sarayı yıkıldı. Bir medeniyetin alın yazısı dramı ve trajedisi Yitik Cennet Yeniden Bulunmuş Cennet karşılığında gizliydi. Bu giz O'nun getirdiği Uygarlık Bütünlüğü'nde açığa çıkıyor ve aydınlanıyordu. Manevi önderler devlet adamları bilginler şairler hep o çizgilerden doğacaklardı."

İnsanın varoluş çizgisine odaklanan "Yitik Cennet"te insanla medeniyet arasında paralellik kuruluyor. Medeniyetlerin varoluş mücadelesinin, insanın varoluş mücadelesine benzetildiği kitapta Nuh, İbrahim, Yusuf, Musa, Süleyman, Yahya, İsa ve son peygamber Hz. Muhammed'e kadar yaşananlar, geçirilen imtihanlar ve yitik cennete ulaşma ideali aktarılıyor.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca her yıl verilen Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün bu yılki sahibi büyük şair ve düşün adamı Sezar Karakoç'un belki de okunması gereken ilk kitabı diyebiliriz Yitik Cennet için. ■

Hz. Muhammed'in Hayatı

Martin Lings

Bir kitap eleştirisi yapılacağı zaman ilkesel olarak kitabın işleniş şekline çok kitabın konusu esas alınır. İşleniş şekli veya üslubu bir eleştirmen için ikinci öncelikli unsurları ifade eder.

Ancak peygamber efendimizin hayatı üzerine yazılmış bir kitabı elinize aldığınızda durum farklıdır. Benim böyle bir kitaptan beklentim, beni kendi zamanımdan alıp Asr-ı Saadete götürüp götürmediği ile ilgilidir. Acaba elimi uzatsam O'na dokunabilir miyim diye kendime sormalıyım. Ruhum zamanın devinimlerini aşıp, benliğimi şekillendiren değerlerin doğumuna şahitlik edebilir mi?

Bu açıdan bakıldığı zaman birçok kitap bu hissi insana vermekte zorlanır. Bir kitabın böyle bir his verebilmesi için yazarın, Peygamber efendimizin hayatını iyi bilmesinin yanı sıra, bu bilgileri tarihsellikten kurtarıp, ışığını günümüze yansıtması gerekir. Bunu verebilmek içinde olaylar değil, olayların insanlar üzerindeki etkisi ya da insanların olaylara karşı verdiği tepki temel alınmış olmalı. Peygamber efendimiz kimdi, kişiliği, şahsiyeti nasıldı?

Hz. Muhammed'in yaşadığı olayları bir gayrimüslim de öğrenebilir. Ama onu tanıyamaz. Acılarını, sevinçlerini hissedemez. Tarihin üzerindeki elini görebilir ama o elin ait olduğu kalbi göremez. Ben bir Müslüman'ım. Benim farkım bunu hissetmem. Ve bir Müslüman olarak bir kitaptan benim beklentim bana bunu hissettirmesi.

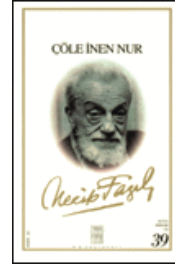
Bu açıdan bir eleştirmen olarak sadece şunu söylemek isterim ki, Martin Lings'in yazmış olduğu Siyer benim beklentilerimi karşıladı... ■

Çöle İnen Nur

Necip Fazıl Kısakürek
Büyük Doğu Yayınları

Türkçede bugüne kadar efendimizin hayatını anlatan telif olsun tercüme olsun birçok eser yayınlanmıştır. Ama bunların pek azında üstad Necip Fazıl'ın yaptığı şekilde Türkçe'nin bütün zenginliklerini kullanan şiirsel bir dil kullanılmıştır. Klasik Siyer kitaplarının kuru anlatımının yanında efendimizin hayatını bir de Türk edebiyatının en güçlü şairlerinden birinin dilinden okumak ve kalblerindeki peygamber aşkını yeniden alevlendirmek isteyenlerin mutlaka okuması gereken bir eser „Çöle İnen Nur“. Eserin en büyük özelliği bilimsel kaygılardan, sınırlamalardan uzak olması ve akla değil gönüle hitap etmesidir. Necip Fazıl bunu şu şekilde anlatmaktadır.

“Tefsir, Hadîs, Siyer ve nakil olarak en emin kaynaklardan devşirili ve kaynaklarını tek tek göstermek tasasından uzak bu eser, “Başlangıç” yazısında da belirtildiği gibi, sadece iman sahiplerine hitap edici, hiçbir akli teftiş, tespit ve ispat gayretine düşmeyici, mutlak “doğru” üzerine hissî ve teessürî bir çatı kurucu ve eğer bir kıymeti varsa onu bu noktada toplayıcı bir denemedir; ve akla verdiği pay, onu bazı noktalarda yine akilla iptal etmekten ibarettir. Bu bir ilim değil, sanat eseridir ve ilmin içini ve dışını tahkik selâhiyetinde olmadığı mukaddes kapıya, ancak, inanmış ve teslim olmuş sanat tavrıyla sokulmaktan başka çare yoktur.” ❖

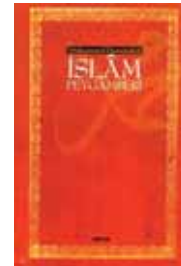
İslam Peygamberi

Muhammed Hamidullah
Beyan Yayınları

Prof. Dr. Muhammed Hamidullah'ın kaleme aldığı İslam Peygamberi iki ciltten oluşmaktadır. Birinci cildinde İslam Peygamberi'nin hayatı ve eserleri incelenirken ikinci cildinde özel hayatı, eğitim ve öğretim metodu, İslami dönemde devlet anlayışı, iktisadi sistem, askeri teşkilat, adalet teşkilatı gibi daha çok spesifik konulara değinilmektedir. Bu siyer kitabının en önemli özelliği ise uzun yıllar süren titiz bir bilimsel araştırma sonucu yazılmış olmasıdır.

Bu konuda Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma şunları ifade ediyor. “Rahmetli Hoca'nın en önemli eserlerinden bir tanesi de, şüphesiz onun Fransızca olarak kaleme aldığı İslam Peygamberi (Le Prophete de l'İslam) adlı siyer kitabıydı. Paris'teki bir sohbetimiz sırasında, bu kitabı yirmi senede hazırladığını söylemişti. Bu eseri kaleme alabilmek için, dünyanın dört bir yanındaki kütüphanelerde araştırma yapmış, binlerce fiş doldurmuştu Hamidullah Hoca. Dolayısıyla bu konuda yazılmış eserler arasında, önemli bir yer teşkil ediyor İslam Peygamberi..” ❖

[H. Yavuz
Aytekin]

yaytekin@sabahulkesi.net

son
ülke

Şeyh Galibin Şiir Şerhi

EFENDİM!...

EFENDİM!...

Sultân-ı rüsûl, şâh-ı mümeccedsin Efendim!...
Bîçârelere devlet-i sermedsin Efendim!...
Dîvân-ı İlâhîde ser-âmedsin Efendim!...
Menşûr-ı le'amrûke mü'eyyedsin Efendim!...
Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin Efendim!
Hak'dan bize sultân-ı mü'eyyedsin Efendim!...

Tâbiş-geh-i ervâh-ı mücerred güherindir...
Mâlişgeh-i ruhsâr-ı melik hâk-i derindir...
Ayîne-i dîdâr-ı tecellî nazarındır...
Bû Bekr Ömer, Osmân ü Ali yârlarındır...

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin Efendim!
Hak'dan bize sultân-ı mü'eyyedsin Efendim!...

Hutben okunur minber-i iklîm-i bekâda...
Hükmün tutulur mahkeme-i rûz-i cezâda...
Gülbâng-i kudûmun çekilir Arş-ı Hudâ'da...
Esmâ-i Şerîfin anılır arz u semâda...

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin Efendim!
Hak'dan bize sultân-ı mü'eyyedsin Efendim!...

Ol dem ki velîlerle nebîler kala hayrân...
'Nefsî' deyü dehşetle kopa cümleden efgân.
Ye's ile usâtın ola ahvâli perîşân.
Destûr-ı şefâ'atle senindir yine meydan...

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin Efendim!
Hak'dan bize sultân-ı mü'eyyedsin Efendim!...

Bir gün ki dalıp bahr-ı gam-ı firkate gittim.
İlden yitirip kendimi, bîhodluğa yitdim.
İsyânım anıp, âkıbetimden hazer itdim:
Bu matlâ'ı yâd eyledi bir seyyid işitdim.

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin Efendim!
Hak'dan bize sultân-ı mü'eyyedsin Efendim!...

Ümmîddeyiz ye's ile âh eylemeyiz biz!
Sermâye-i îmânı tebâh eylemeyiz biz.
Bâbun koyup ağıyâre penâh eylemeyiz biz.
Bir kimseye sâyende nigâh eylemeyiz biz.

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin Efendim!
Hak'dan bize sultân-ı mü'eyyedsin Efendim!...

Bî-çâredir ümmetlerin isyânına bakma...
Dest-i red urup, hasret ile Dûzâha kakma...
Rahm eyle amân, âteş-i hicrânına yakma...
Ez-cümle kulun Gâlib-i pür-cürmü bırakma.

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin Efendim!
Hak'dan bize sultân-ı mü'eyyedsin Efendim!...

Şeyh Galib

LÛGATCE

şâh-ı mümecced: methedilmiş, ululanmış
devlet-i sermed: sürekli saadet
ser-âmedsin: başta gelen
Menşûr-ı le'amrük : dağıtılmış, yayılmış, neşrolunmuş
mü'eyyed: te'yid edilmiş, doğrulanmış
Tâbiş-geh: parıltılı yer
ervâh-ı mücerred: tecrid edilmiş, yükseltilmiş ruhlar
Mâlişgeh: yüz sürülen yer
ruhsâr-ı yüz, çehre
hâk-i der: kapının toprağı (eşiğı)
Gülbâng -i kudûmun : gelişinin şerefine söylenen gülbâng
Ye's : üzüntü
Usât: asiler
Bîhodluk: baygınlık
Hazer: en
matlâ: kasidenin ilk mısrası
ye's: üzüntü
tebâh eylemek: mahvetmek, çürütmek
penâh: sığınma
nigâh: bakış
Dûzâh: cehennem

- 1- " Resûlüm (Muhammed)! Ömrüne kasem olsun ki" şeklinde başlayan Hicr Sûresinin 72. âzetine atıfta bulunuyor merhum Galib Dede.
- 2- Gülbâng: Beraberce yüksek sesle okunan dua.
- 3- Kudûm: Ayınlerde de kullanılan bir çeşit vurmali saz.